

Čeština ve Waršawě

Table

I. Phonetics & Systemic Properties	3
1. vowels (spisovná čeština)	3
2. consonants (spisovná čeština)	4
3. true vs. fake affricates?	5
4. geminates	5
5. [s] – [z]	5
II. Verbal Inflection	6
III. Nominal Inflection	7
IV. Spisovná vs. Obecná/ Hovorová Čeština	9
1. ý, í > ej, é > ý, í	9
2. infinitives	10
3. ø --> v / #_o	10
4. tendencies in nominal inflection	10
5. verbal inflection: bolet > trpět	10
6. accentuation of [prep+noun]	11
V. Phonology	11
1. y – i	11
2. traditional classification of consonants according to spelling	12
3. final devoicing	13
4. voice-assimilation of obstruents	13
5. nasal assimilation	15
6. palatalisations: "big, small"	16
7. g > h	17
8. vowel- zero alternations	18
9. vowels that alternate with zero have no bearing on preceding Nuclei	22
10. cluster resolution	25
11. syllabic consonants	25
12. alternations in vowel-length	28
12.1. alternating pairs	28
12.2. IE > psl	28
12.3. stč > ně	29
12.4. infinitives	30
12.5. comparative of adjectives in -ší	33
12.6. comparative of adverbs in -ě	34
12.7. summary comparatives: generalisation and data	36
12.8. short forms of primary adjectives	37

12.9. adjectives in –í "property of animal or plant".....	38
12.10. nouns in –í "collective".....	38
12.11. closed syllable shortening of nouns in –a, -o.....	39
12.12. iteratives.....	40
12.13. masculine ů – o < ó – o in West Slavic: 20 alternating items in Czech	44
12.14. other masculines	46
12.15. diminutives	47
12.16. adjectives in -ový.....	49
12.17. imperatives.....	49
12.18. traces of shortening in the žena-declension: kráva vs. kravám, kravami	50
12.19. vowel-final prefixes.....	51
12.20. agentives in -č.....	52
12.21. agentives in -tel.....	53
12.22. summary length-alternations	54
13. vocalisation of prepositions	55
VI. Particular Analyses	57
1. r - ř	57
2. The representation of morphological information in Phonology	58
3. Why Slavic does not react to the Strong Position	61
Appendix – data-collection	68
1. vowel- zero alternations.....	68
2. –í "property of animal or plant", "collective"	70
3. Polish ą – ě.....	72
4. Comparatives of adjectives and adverbs	74
5. n-stems.....	77
Abbreviations used	77
Literature	78
1. synchronic grammars.....	78
2. diachronic grammars	78
2.1. comparative Slavic Grammar	78
2.2. psl, stsl	78
2.3. evolution of Czech.....	79
3. Etymological dictionaries.....	79
4. other dictionaries	79
5. genesis of aspect.....	80

I. Phonetics & Systemic Properties

1. vowels (spisovná čeština)

(1)

	short			long			diphthongs
i		u	í		ů	native	ou [ɔw]
e		o	é		(ó)	plus Vj	oj, ej, ůj, ij, aj
	a			á		foreign	eu, au

(2) a. diphthongs V+j

aj – najdu, fajn

oj – stroj, boj, moje

ej – olej, dej !

ůj – můj

ij – pij !

also over word-boundaries: ja jsem

b. foreign diphthongs

eu – neutrální, leukemie, neuróza

au – auto, autor, automat, aut (engl out)

c. hiatuses of foreign origin (possibility of [ʔ]?)

ai – dadaismus

oi – heroický

ui – altruismus

ea – idea

with glide <iV> = [ijV]

ia – piano

ie – lilie

iu – harmonium

ii – Marii

d. ó is only non-native: balkón, dóm (church), balón

e. [uu] is written "ú" morpheme-initially, (úhel, pravoúhlý) and in loans (skútr), "ů" elsewhere (cf. below).

f. on <y> see below.

(3) ATR

mid vowels are always –ATR: e,o = [ɛ,ɔ], é,ó = [ɛɛ,ɔɔ]

high vowels are +ATR if long, -ATR if short (+ sociological and dialectal variation)

(4) vowel-length is distinctive

oppositions (e.g. Palková 1997:191ff):

i : í vina : vína guilt, wines

e : é létu : letu summer DATsg, ice DATsg

a : á rada : ráda advice, like

u : ú

o : ó

y : ý

uhel : úhel

boje : bóje

byt : být

cole, angle

fear3sg, buoy

flat, to be

2. consonants (spisovná čeština)

(5) phonetics

p		t	t' [c]	c [ts̄]	č [tʃ̄]	k	ʔ
b		d	d' [ʃ]	([d̄z̄])	([d̄ʒ̄])	(g)	
	(f)	s			š	ch [x]	
	v	z			ž	(ɣ)	h [ɦ]
m	(m̄)	n	ɲ			(ŋ)	
		r,l	ř				
			j			(w)	

- (6) a. [f] only in two domestic words, which are of uncertain origin (CS *upřavati > stě úfati > doufat): doufat, zoufat "hope, being desperate", but fully distinctive: zoufat - zouvat. Foreign words: film, profit etc., onomatopoeia: foukat, fičet, and preposition v+C_{-voice} = fC, e.g. vtíp, vzkaz.
Cf. borrowing of [f] > [b], germ Farbe > cz barva.
- b. [w] only in diphthongs ou [ɔw], au [aw], eu [ɛw].
- c. [g] only in non-domestic words: gala, liga, garáž, gilovina, guma, but fully distinctive: krok vs. grog.
- d. [d̄z̄], [d̄ʒ̄] = c,č / __C_{+voice}, e.g. leckde, léčba "anywhere, medical care", thus non-contrastive.
+ loans: džem (engl jam), džbán, džber.
- e. t' and d' are fully contrastive:
čtvrť : čtvrť "a quarter (of sth), quarter (part of a city)
oběd : oběť "lunch, victim"
- f. ŋ / __Velar: Janek – Janku, *#ŋ, thus non-contrastive.
ɲ / __Labial: tramvaj, thus non-contrastive.
- g. ɣ = ch / V__ + V: abych byl, thus non-contrastive.
- h. glottal stop
norm: about like in German (Pa 325)
obecná č: regularly omitted
- vowel-initial words begin with a glottal stop
okno [ʔɔknɔ]   auto [ʔawtɔ]   udělat [ʔuɟɛlat]   efekt [ʔɛfɛkt]
  - "neslabičné" prep+noun (no voice-assimilation, final devoicing of the prep)
k oknu [kʔɔknɔ]   z okna [sʔɔkna]   v okně [fʔɔknɛ]
  - prep ...V+noun
do okna [dɔʔɔkna]   po Evropě [pɔʔɛvropjɛ]
  - at morpheme-boundaries
neustále [nɛʔustaalɛ]   doopravdy [dɔʔɔpravdɪ]   využít [viʔuʒiit]

(7) hence, phonologically

p		t	t' [c]	c [ts̄]	č [tʃ̄]	k	
b		d	d' [ʃ]			g	
	(f)	s			š	ch [x]	
	v	z			ž		h [ɦ]
m		n	ɲ				
		r,l	ř				
			j				

3. true vs. fake affricates?

(8) [tʃ], [tʃ̥] vs. [ts], [tʃ̥] (Pa240)

- a. c
klacku – Kladsku ráce – rád se – rádce věcem – vjet sem – vědcem
- b. č
počít – podšít s větší – svědčí řící - řidší

4. geminates

(9) a. overt at morpheme-boundaries (sociological and dialectal variation) (Pa 327):

root-suffix

1. adj. comparatives (norm.: free)

vyšší (vysoký) tišší (tichý) užší (úzký) bilžší (blízký)
dražší (drahý) sušší (suchý) jednodušší (jednoduchý)

2. poss. adj.

matka – matčin, babička - babiččin

spisovně [tʃ̥tʃ̥] with two releases, colloquial [tʃ̥], rarely (?) [ttʃ̥] = geminate affricate.

3. imperatives (norm: geminate obligatory)

oznamme, uvědomme si

prefix-root (norm: please produce a geminate)

4. roz-svítit, bez-zákonný, půl-letní, od-dech, roz-sypat, dvoj-jazyčně

word-word

5. před domem, vchod do domu, kus sýra

b. "virtual" within morphemes (norm: simplex)

1. adj. in -ký: měkký [mɛkii] comp. měkší

2. adj. in -n- with root in -n: vinný [vini] short vinen

3. fem nouns in -n with suffix -na: panna [pana] GENpl panen, adj panenský

5. [s] – [z]

(10) [s] – [z] in loans Pa344

- a. V__V [z] > [z]: gymnázium, prezident, izolace
[s] > [s,z] in free variation: resort, disertace, renesance, režisér, diskuse
- b. C__V [s] > mostly [z], sometimes [s]: cenzura, pulzy, kurzy, perzekuce
V__C -ismus, plazma, dislokace, disjunkce,
- c. C__V [s] > mostly [s] personál, personifikace, inseminace,
insignie, perseverace

II. Verbal Inflection

main models

(11) verbal system: classification according to the thematic vowel of the infinitive:

group 1	√CVC	-ø-	ti	athematic
group 2	√CVC	-nou-	ti	nou-theme
group 3	√CVC	e/ě	ti	e-theme
group 4	√CVC	-i-	ti	i-theme
group 5	√CVC	-a-	ti	a-theme
group 6	√CVC	-ova-	ti	ova-theme

(12)

Group 1   ppp – past passive participle, pap – past active participle

1. péci "bake"

present			přechodník		
1	peku	ppa	pekl	pres sg m	peka
2	pečeš	ppp	pečen	pres sg f,n	pekouc
3	peče	imp 2	pec	pres pl	pekouce
4	pečeme	imp 4	pecme	pret sg m	pek
5	pečete	imp 5	pecte	pret sg f,n	pekši
6	pekou	verb. noun	pečení	pret pl	pekše

2. moci "can"

1	mohu	ppa	mohl
2	můžeš	ppp	možen
3	může	imp 2	po-moz
4	můžeme	imp 4	po-mozme
5	můžete	imp 5	po-mozte
6	mohou	verb. noun	možení

3. nésti "carry"

	nesu	nesl
	neseš	nesen
	nese	nes
	neseme	nesme
	nesete	nesete
	nesou	nesení

4. čísti "read"

1	čtu	ppa	četl
2	čteš	ppp	čten
3	čte	imp 2	čti
4	čteme	imp 4	čtěme
5	čtete	imp 5	čtěte
6	čtou	verb. noun	čtení

5. krýti "cover"

	kryji	kryl
	kryješ	kryt
	kryje	kryj
	kryjeme	kryjme
	kryjete	kryjete
	kryjí	krytí

6. títi "hit"

1	tnu	ppa	t'al
2	tneš	ppp	t'at
3	tne	imp 2	tni
4	tneme	imp 4	tněme
5	tnete	imp 5	tněte
6	tnou	verb. noun	tětí

Group 2

1. tisknouti "print, press"

1	tisknu	ppa	tiskl
2	tiskneš	ppp	tištěn
3	tiskne	imp 2	tiskni
4	tiskneme	imp 4	tiskněme
5	tisknete	imp 5	tiskněte
6	tisknou	verb. noun	tištění

2. usnouti "fall asleep"

	usnu	usnul
	usneš	usnut
	usne	usni
	usneme	usněme
	usnete	usněte
	usnou	usnutí

Group 3

1. trpěti "suffer"

1	trpím	ppa	trpěl
2	trpíš	ppp	trpěn
3	trpí	imp 2	trp
4	trpíme	imp 4	trpme
5	trpíte	imp 5	trpte
6	trpí	verb. noun	trpění

2. házet "throw"

házím	házel
házeš	hážen
háze	házej
házeme	házejme
házete	házejte
házejí	házení

Group 4

1. prosit "pray"

1	proším	ppa	prosil
2	prošíš	ppp	prošen
3	prosí	imp 2	pros
4	prosíme	imp 4	prosme
5	prosíte	imp 5	proste
6	prosí	verb. noun	prošení

2. bdít "stay awake"

bdím	bděl
bdíš	bděn
bdí	bdí
bdíme	bděme
bdíte	bděte
bdí	bdění

Group 5

1. dělati "do"

1	dělám	ppa	dělal
2	děláš	ppp	dělán
3	dělá	imp 2	dělej
4	děláme	imp 4	dělejme
5	děláte	imp 5	dělejte
6	dělají	verb. noun	dělání

3. třítí "rub"

tru	třel
třeš	třen
tře	tři
třeme	třeme
třete	třete
trou	tření

Group 6

1. kupovat "buy"

1	kupuji	ppa	kupoval
2	kupuješ	ppp	kupován
3	kupuje	imp 2	kupuj
4	kupujeme	imp 4	kupujme
5	kupujete	imp 5	kupujte
6	kupují	verb. noun	kupování

2. bráti "take"

beru	bral
bereš	brán
bere	ber
bereme	berme
berete	berte
berou	braní

III. Nominal Inflection

main models

(13)

masculine

		animate				inanimate			
		hard		soft		hard		soft	
		-C	-a	-C	-V	-C	-velar	GEN -a	-C
		had	předsed-a	muž	soudc-e	hrad	rok	les	stroj
sg	NOM	had	předsed-a	muž	soudc-e	hrad	rok	les	stroj
	GEN	-a	-y		-e		-u	-a	-e
	DAT	-u, -ovi	-ovi		-i, -ovi		-u		-i
	ACC	-a	-u		-e		-ø		-ø
	VOC	-e	-o	-i	-e		-e		-i
	LOC	-u, -ovi	-ovi		-i, -ovi	-ě, -u	-ce, -u	-e, -u	-i
	INSTR	-em	-ou		-em			-em	
pl	NOM	-i	-ové		-i, -ové		-y		-e
	GEN		-ů		-ů			-ů	
	DAT		-ům		-ům			-ům	
	ACC		-y		-e		-y		-e
	VOC	-i	-ové		-i, -ové		-y		-e
	LOC		-ech		-ích	-ech	-cích	-ech	-ích
	INSTR		-y		-i		-y		-i

(14)

neuter

		hard		soft			consonantal stems		
		-o	-um	-í	-e	-iště	t-kmeny jung individuals	n-kmeny abstract	
		měst-o	jablk-o	muze-um	staven-í	moř-e	hřišt-ě	kuř-e	plém-ě
sg	NOM	měst-o	jablk-o	muze-um	staven-í	moř-e	hřišt-ě	kuř-e	plém-ě
	GEN		-a		-í	-e	-ě	-ete	-ene
	DAT		-u		-í	-i		-eti	-eni
	ACC		-o	-um	-í	-e	-ě	-e	-ě
	VOC		-o	-um	-í	-e	-ě	-e	-ě
	LOC	-ě		-u	-í	-i		-eti	-eni
	INSTR		-em		-ím	-em	-ěm	-etem	-enem
pl	NOM		-a		-í	-e	-ě	-ata	-ena
	GEN		-ø	-í	-í	-í	-ø, -í	-at	-en
	DAT		-ům	-ím		-ím		-atům	-enům
	ACC		-a		-í	-e	-ě	-ata	-ena
	VOC		-a		-í	-e	-ě	-ata	-ena
	LOC	-ech	-ách, -cích	-ích		-ích		-atech	-enech
	INSTR		-y	-i	-ími	-i		-aty	-eny

(15)

feminine

		hard -V	soft					
			-V			-C		
		žen-a	růž-e	-ice ulic-e	-le košil-e	-yně žákyn-ě	věž	kost
sg	NOM	žen-a	růž-e	ulic-e	košil-e	žákyn-ě	věž	kost
	GEN	-y		-e		-ě	-e	-i
	DAT	-ě		-i				-i
	ACC	-u		-i		-ě		-ø
	VOC	-o		-e		-ě		-i
	LOC	-ě		-i				-i
	INSTR	-ou		-í				-í
pl	NOM	-y		-e		-ě	-e	-i
	GEN	-ø	-í		-ø	-ň-ø		-í
	DAT	-ám		-ím			-ím	-em
	ACC	-y		-e		-ě	-e	-i
	VOC	-y		-e		-ě	-e	-i
	LOC	-ách		-ích			-ích	-ech
	INSTR	-ami		-emi		-ěmi	-emi	-mi

IV. Spisovná vs. Obecná/ Hovorová Čeština

some socially depreciated evolutions

1. ý, í > ej, é > ý, í

(16) stč ý, í > nč ej

stč é > nč ý, í cf. (67)

are substandard namely in the following morphological instances

a. within roots whenever not explicitly indicated by spelling
(which altered items are received is unpredictable, frequency plays an important role)

1. stč é > nč ý, í

standard

řici < řéci

zelí < zelé

břímě < břémě

kamínek < kamének

stýblo < stéblo

substandard

polívka < polévka

mlíko < mléko

píct < péci

svlíct < svléci

2. stč ý, í > nč ej

standard

strejda < strýda

substandard

strejc < strýc

sejr < sýr

cejtit < cítit

tejden < týden

3. sometimes (shame)

é > ý, í > ej

mlejko < mlíko < mléko

polejvka < polívka < polévka

4. proper names never undergo the change:

Vilém, Markéta *Vilím, *Markýta

b. nominal inflection: all altered forms are substandard

1. nouns

- DATpl

-ím > -ejm

- LOCpl

-ých > -ejch

-ích > -ejch

2. adjectives

- NOMsg masc

-ý > -ej

- NOMsg neuter

-é > -ý

- NOMpl fem

-é > -ý

GENsg, DATsg, LOCsg

- DATpl

-ým > -ejm

- INSTRpl

-ými > -ejma

- but not NOMsg

-ní > -ňej

- NOMpl neuter

-á > -ý

to jsou ale dobrý auta

c. verbal inflection

standard in 4. třída, 3pl

chválí < chválé

2. infinitives

- (17) a. apocope of -i:
dělati > dělat etc.
b. genralisation of -t:
moci > moct, péci > pít, svléci > svlíct etc.
c. even analogically jet > ject

3. $\emptyset$ --> v / #__o

- (18) v- prothesis before #o
strongly substandard, but already old:
lat organa > stč vorhany > ně varhany
 $\emptyset$ --> v / #__o in any instance
okno > vokno
otevřít > vtevčít
orel > vorel
osel > vosel
etc.

4. tendencies in nominal inflection

- (19) nominal inflection
- loss of dual forms
stát na nohou > stát na nohách
do nohou > do noh
  - INSTRpl masc, neuter -i, -y, ferm -ami > -ama
masc s ptáky > s ptákama
s muži > s mužama
neuter s koly > s kolama
fem s ženami > s ženama
  - masculines in -a, vzor předseda
INSTRsg -ou > -em
s předsedou > s předsedem
  - concurrency of LOCmasc/ neuter -ě vs. -u
(intrusion of DATsg -u into LOCsg)
papíru, vlaku < papíře, vlace
namely with -r, -velar final nouns:
v papíře, ve vlace > v papíru, ve vlaku

5. verbal inflection: bolet > trpět

(20) verbal inflection
3. třída: neutralisation of bolet and trpět
bolet > trpět

	standard				substandard	
	vzor bolet		vzor trpět		vzor bolet	
	CVC-et	CC-ít	CVC-et	CC-ít	CVC-et	CC-ít
	bolet	tmít se	trpět	bdít	bolet	tmít se
indic. 3pl	bolejí	tmějí	trpí	bdí	bolí	tmí se
imper 2sg	bolej	tměj	trp	bdi	bol	tmí se
1pl	bolejme	tmějme	trpme	bděme	bolme	tměme se
2pl	bolejte	tmějte	trpte	bděte	bolte	tměte se

6. accentuation of [prep+noun]

(21) accent: [preposition + noun] Pa338

standard [' [preposition] [noun]]	substandard [[preposition] ' [noun]]
To bylo ['za války]	To bylo za 'války
Usedl ['ke stolu]	Usedl ke 'stolu
Rozložil ['před sebe] noviny	Rozložil před 'sebe noviny

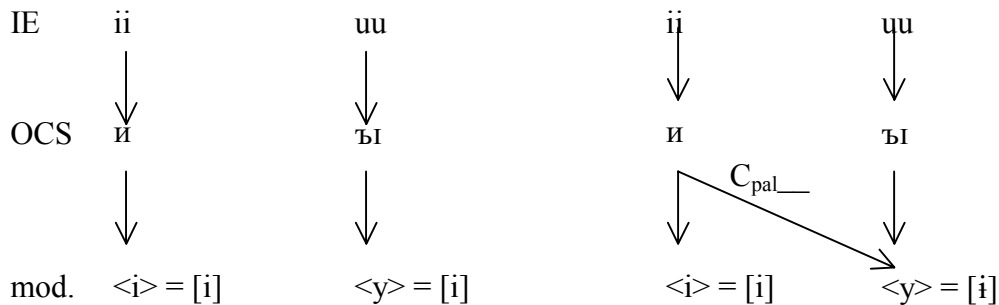
V. Phonology

1. y – i

(22) IE	OCS	Russian, Bielorussian, Polish	South Slavic	Czech, Slovak
IE uu	ѣ, then ѣ = [uu]	br., r. ѣ = [i] p. y = [i]	ѣ > i = [i]	y = [i]
IE ii	и = [ii]	i = [i] i > [i] / C _{pal} __	i = [i]	i = [i]
IE ii *bhei-, mhg bîl, armen bir, Irish biail	i biti "beat"	br., r. бить [bîc] p. bić [bîć]	[i] biti (sc,sln)	[ii] bít
IE ii *g ^w ei-, lit gîti, skr jivati, lat vivō, gr ζω	i žiti "live"	br., r. жить [žîc] p. żyć [žîć]	[i] žiti	[ii] žít
IE uu *bheu-, lit búti, gr φυω, lat fūturus	y byti "be"	y br., r. быть [bîc] p. być [bîć]	[i] biti (sc,sln)	[ii] být

(23) Czech, Slovak, Serbo-Croatian, Slovenian

Russian, Bielorussian, Polish

(24)

	y, ý < OCS ѣ = [uu]	i, í < OCS и = [ii]
phonetic value	[i, ii]	[i, ii]
palatalizes C__	no	yes
cf. (34)-(36)	ex. hoch – hochy	ex. hoch – hoši

2. traditional classification of consonants according to spelling

(25)		occurs in spelling	"minimal pairs"
"hard" (tvrký)	h, ch, k, r, (g), d, t, n	__ y, ý	drahý
"soft" (měkký)	j, ž, š, c, č, ř, t', d', ň	__ i, í	žit
"mixed" (obojetný)	b, f, l, m, p, s, v, z	__ both y, ý, i, í	být – bít, mýt – mít syrý – sirý výskat - vískat

(26) phonological reality of this classification

	criteria		
	consonant altered? cf. (34)-(36)	palatal agent visible after palatalisation? cf. (34)-(36)	declensed with hard or soft consonants? cf. (27)
"hard" (tvrký) h, ch, k, r, (g), d, t, n	yes	no	hard
"soft" (měkký) j, ž, š, c, č, ř, t', d', ň	no	no	soft
"mixed" (obojetný) b, f, m, p, v	no	yes	hard
s, z	small pal: no big pal: yes	no	hard and soft
l	no	no	hard and soft

(27) ambiguous character of s, z, l in declension

(old words are soft, loans and onomatopoeia are hard or both)

	-s		-z		-l	
	NOMsg	GENsg	NOMsg	GENsg	NOMsg	GENsg
words in –s, z, l in hard (hrad) declension only	pes hlas okres les únos	psa hlasu okresu lesa únosu	vůz hlomoz	vozu hlomozu	anděl motýl popel titul úhel	anděla motýla popelu titulu úhlu
words in –s, z, l in soft (muž) declension only	městys	městysy	peníz vítěz kněz Francouz	peníze vítěze kněze Francouze	cíl jetel kašel -tel: učitel pytel	cíle jetele kašle učitele pytle
words in –s, z, l that may be declensed in soft (muž) or hard (hrad) declension			markýz bonz	markýza markýze bonza bonze	rubl chrchel	rublu ruble chrchlu chrchle
mixed declensions				NOMsg pytel cíl	GENsg pytle cíle	LOCpl pytlech cílech

3. final devoicing

- (28) a. obstruents devoice word-finally
 obraz – obrazu   lev – lva   lod' - lodě
 holub – holubu   dub – dubu
- b. h devoices to ch
 trh – trhu   vrah – vraha
- c. ř devoices
 pekař – pekaře   sochař – sochaře
- d. sonorants do not devoice
 orel – orele   báseň – básně   žár – žáru   kořen – kořene   dům – domu

4. voice-assimilation of obstruents

(29) regressive

prep + noun		prefix + noun	word + word	inside words
C_{+voice}	C_{-voice}	C_{-voice}	C_{-voice}	
$\longrightarrow$				
v pátek [f paatek]	bezplatně	—	hádká – hádek	
z kávy [s kaavi]	[besplatně]		[haatka] – [haadek]	
nad sebou [nat sebow]	obchod [ɔpxot]		lod' – lodi – lod'ka	
			[lɔc] – [lɔji] – [lɔcka]	
			kavka – kavek	
			[kafka] – [kavek]	
C_{+voice}	C_{-voice}	C_{-voice}	C_{-voice}	
$\longrightarrow$				
k země [g zemje]		to bych dělal	lečba – lečeb	
s bratrem [z bratrem]		[tɔ bɪɣ jɛlal]	[lɛdʒba] – [lɛtʃɛp]	
		tak jdeme	prosba – proseb	
		[tag demɛ]	[prɔzba] – [prɔsep]	
		dnes bude		
		[dnez bude]		

(30) /v/ undergoes (cf. supra), but cannot trigger assimilation

tvář [tvař]	minimal paires:
květina [kvjecina]	tvoje : dvoje
kvalita [kvalita]	svolat : zvolat
chválit [xvaalit]	tvoru : dvoru
sval [sval]	
s Věrou [s vjerow]	

- (31) /ř/ and /h/ undergo assimilation, but can trigger assimilation only across a word-boundary (prep+noun or noun+noun in composition, verb+pronoun)

ř: prep + noun k řece [g řetse] s řekou [z řekow] přes řeku [..z řeku]	h: prep + noun k hoře [g hōře] s hor [z hōr] but: zhora [zhōra] shluk [zhluk] Tr I 81 (no prepositions anymore)	word + word kus houby [z fi] les hoří [z fi] composition: čvrthodinka [tʃtvrdhōɲɪŋka] verb + pronoun popros ho [pɔprɔz hɔ]	inside words nehet – nehty [nehet] – [nextɪ] but: hřbitov hřát cf. (32)
vs. see distribution of /ř/ below (32)	vs. word-internally both na shledanou shoda, shromáždění, shledaná, shnít, shon, shořet, shodnout, shledat, shlížet, shýbat se voiced (Morava) [na sxledanow] etc. voiceless (Čechy) [na zhledanow] etc.		

- (32) progressive

- a. /h/ undergoes progressive assimilation in positions other than prep+noun, cf. (31)
b. distribution of ř = [ř] voiced, [Ř] voiceless
like other "demoted" sonorants, cf. [χ,ʁ] in French, German, Sorbian, <rz> in Polish

[ř] / #__	[ř] /		[Ř] /		[Ř] / __#	[ř] / V__V
	C+voice	__C+voice	__C-voice	C-voice		
řeka	dřít	zářný	třít	lhářka	pekař	úředník
řetěs	břeh	bouřný	potřeba	mlynářka	kouř	talířek
říkat	dřevo		příklad	staře	tchoř	stařec
řád	hřebík		chřest		oltář	
	mříž		křičet			
	hřát					
	hřích					

- c. /ř/ --> [Ř] / __#, (C-voice)__(C-voice)

5. nasal assimilation

(33)

- a. *[nk, (ng)]
/n/ --> [ŋ] / __k,(g)
alternations
[ŋk]	[nC], [nV]	[ŋg]	[nC], [nV]
Hanka	Hančín [ntʃ]	Anglie	
Janka	Janek [nek]	tango	
Belgičanka	Belgičan	Kongo	
linka	lince	bingo	
stránka	stránce	falanga	falanze
malínko	malínek	sfinga	sfinze
sponka	spona		
Helsinki	Helsinský		
Lotrinky	Lotrinský		
- b. obecná čeština: sometimes n --> m / __b,p
hanba [mb] haneb
klenba kleneb
honba honeb
- c. obecná čeština: sometimes n --> ŋ / __v, (f)
konvička [ŋ] konference [ŋ]
- d. n --> ɲ / __[c,j] accepted in sč
pondělí [ɲɛ] HJ46
- e. obecná čeština: sometimes m --> ŋ / __v, (f)
tramvaj [ŋ] nymfa, symfonie
- f. m never assimilates to [k,(g)]
Flámka známka, Němka písemka
- g. ŋ never assimilates to anything
ňk		ňs	
buňka	buněk	loňský	loni
koňka	koněk	koňský	kůň
meruňka	meruněk	plzeňský	Plzeň

6. palatalisations: "big, small"

(34) "big" (first)

alternation	occurs in			
		past passive part.	infl verbs	adj. -í
k – č		zatknout – zatčen	plakat – pláču	pták – ptačí
h/g – ž		táhnout – tažen	lhát - lžu	Bůh – boží
ch – š		nadchnout – nadšen	páchat – pášu	moucha – muší
t – c		nutit – nucen	šeptat - šepcu	but mamut – mamutí
d – z		uklidit – uklizen		but had – hadí
n – ň		ranit – raněn	stonat – stůňu	havran – havraní
s – š		hlásit – hlášen	česat – češu	but husa – husí
				pes – psí
z – ž		ohrozit – ohrožen	vázat – vážu	but koza – kozí
c – č		péci – pečen		ovce – ovčí
		but zalícit - zalícen		
r – ř		—	orat – ořu	vydra – vydří
sl – šl		myslit – myšlen	poslat – pošlu	but osel – oslí
st – št'		čistit – čistěn		—
zd – žd'		jezdit – ježděn		but drozd - drozdí
sk – št'		tisknout – tištěn		—
m - m		zlomit – zlomen	lámat- lámu	—
b – b		rozzlobit – rozzloben		žába – žabí
p – p		zatopit – zatopen	klepat – klepu	čáp – čapí
v – v		obarvit – obarven	plavat – plavu	lev – lví
l – l		zvolit – zvolen		včela – včelí

(35) "small" (second)

alternation	occurs in		
	DATsg, LOCsg fem –a	NOMpl masc animate declension	
		nouns	adjectives
k – c	louka – louce	voják – vojáci	hezký – hezcí
h/g – z	liga – lize	soudruh – soudruzi	drahý – drazí
ch – š	střecha – střeše	hoch – hoši	suchý – suší
t – t'	máta – mátě	kohout – kohouti	žlutý – žlutí
d – d'	vláda – vládě	medvěd – medvědi	mladý – mladí
n – ň	vina – vině	pán – páni	černý – černí
s – s	mísa – míse	pes – psi	bosý – bosí
z – z	koza – koze	Kírgiz – Kírgizi	drzý – drzí
c – c	sl Bystrica - Bystrice	soudce – soudci	—
r – ř	sestra – sestře	bratr – bratři	dobry – dobří
sl – sl	Visla – Visle	Přemysl – Přemysli	závislý – závislí
st – st'	pusta – pustě	August – Augusti (?)	but čistý – čistí
zd – zd'	hvězda – hvězdě	—	—
sk – sc	deska – desce	Etrusk – Etrusci (?)	but český – čeští
ck – cc	facka – facce	—	but historický – historičtí
m – m	zima – zimě	chám – chámi	němý – němí
b – b	ryba – rybě	holub – holubi	slabý – slabí
p – p	stoupa – stoupě	čáp – čapí	hloupý – hloupí
v – v	hlava – hlavě	lev - lvi	nový – noví
l – l	víla – víle	orel – orli	teplý – teplí

(36) summary palatalisations

basis	palatalised		NOMpl masc animate declension		result	
	small	big	ex small: nouns	ex big: past passive part.	C + palatal agent	
k	c	č	louka – louce	zatknout – zatčen	-tse	-tʃe
h/g	z	ž	liga – lize kniha – knize	táhnout – tažen	-ze	-ʒe
ch	š	š	střecha – střeše	nadchnout – nadšen	-ʃe	-ʃe
t	t'	c	máta – máte	nutit – nucen	-ce	-tʃe
d	d'	z	vláda – vládě	uklidit – uklizen	-je	-ze
n	ň	ň	vina – vině	ranit – raněn	-nje	-nje
s	s	š	mísa – míse	hlásit – hlášen	-se	-ʃe
z	z	ž	koza – koze	ohrozit – ohrožen	-ze	-ʒe
c	c	č	sl Bystrica - Bystrice	péci – pečen but zalícit - zalícen	-tse	-tʃe -tse
r	ř	ř	sestra – sestře	—	-ře	—
sl		šl	Visla – Visle	myslit – myšlen	-sle	-ʃle
st		št'	pusta – pustě	čistit – čištěn	-sce	-ʃce
zd		žd'	hvězda – hvězdě	jezdit – ježděn	-zje	-ʒje
sk		št'	deska – desce	tisknout – tištěn	-stse	-ʃce
ck			facka – facce	—	-tstse	—
m	m	m	zima – zimě chám – chými	zlomit – zlomen Vilma – Vilmin	-mje -mi	-me -mi
b	b	b	ryba – rybě	rozzlobit – rozzloben	-bje	-be
p	p	p	stoupa – stoupě	zatopit – zatopen	-pje	-pe
v	v	v	hlava – hlavě	obarvit – obarven	-vje	-ve
l	l	l	víla – víle	zvolit – zvolen	-le	-le

Pozn.: cz mě = always [mɲe] against Polish [mɲe] in pronouns (mie=[mɲe]) vs. [mje] elsewhere (zima – zimie).

7. g > h

(37) a. synchronically, h behaves like a velar

1. it devoices to [x] vrah – vraha trh – trhu
2. it palatalises to [z] (small), [ʒ] (big). In no language glottals undergo palatalisation. vrah – vrazi Bůh – boží
liga – lize Olga – Olžin
3. identical behaviour of g and h with respect to palatalisation
4. systemically, domestic h = foreign g
5. h devoices word-finally to [x], which voices "back" in __##C_{+voice}, but to [ɣ], not to h: vrah zabil [vraɣ zabɪɫ]
devoice > voice ?
6. does it assimilate nasals? not ŋ: kaňha, čvaňha irrelevant
only one sequence /nh/ found:
Kunhuta (< germ Kunigunde) [nh]
plus ten-hle (straddling a boundary)
and loans: inhibitor, Fahrenheit etc.

b. diachronically, h IS a velar:

[g] > [ɣ] > [ɦ] starting in texts in the beginning of the 13th century LŠB83
earliest written <h> 1241 TrHist122

1. all [g]s present in the language undergo this process
  - native V__V: Praga > Praha
  - native #__r/ř/l: hrát, hřbitov, hlad
  - loans: lat pagānus > stč pogan > nč pohan
  - lat regula > nč řehole
  - ohg grāvio > nč hrabě
  - lat organa > stč vorhany > nč varhany
2. except zg > zk
  - stsl mьsgъ > stč mezh, mezk, mezek > nč mezek, mezka "mule"
  - stsl mězga > stč miezha, miezka, mieska > nč míza "sucus, Pflanzensaft"
  - psl *rozg-a > stč rózha, rózka > nč lost, pol rózga
  - *rozg-ъje > stč roždžie > nč roští "brushwood"
  - psl *brězgъ > stč zábřězh, zábřězek > nč zábřesk "dawn"
  - stsl mozgъ > stč mozk > nč mozek "brain"
3. g > ø / #__ in younger (?) loans
  - lat Graecus > stč Hřěk > nč Řek
  - lat Gregorius > stč Hřehoř > nč Řehoř
  - lat graphium > nč rafie, rafika
4. g > k in a first wave of loans after g > h
  - germ Margareta > nč Markéta
  - germ Burggraf > nč purkrabí "noble title"
  - germ Gregor > stč Krekor > nč lost
  - germ Gabriel > stč Kabrhel > nč lost
  - lat angurium (TrHist125), or Germ Gurke ? > nč okurka "cucumber"
  - lat pergamentum > stč parkamen
  - pol gorzalka > nč kořalka "alcohol, eau-de-vie"
  - germ Zigeuner > nč cikán
5. g is borrowed unaltered since then
  - groš, guma, generál, Gustav etc.

8. vowel- zero alternations

(38) basic pattern cross-linguistically

	C__C-V	C__C-ø	C__C-CV	gloss
Moroccan Arabic	kitøb-u	køtib-ø	kittib-ø	"écrire" perf.act.3pl, 3sg, 3sg causatif
German (optional)	innø-r-e	inner-ø	inner-lich	"intérieur+infl, intérieur, intérieurement"
Tangale (Tchadic)	dobø-go	dobe	dobu-n-go	"appelé, appelle, il m'a appelé"
Somali (Coushitic)	nirøg-o	nirig-ø	nirig-ta	"bébé-chamelle" pl, sg indéf, sg déf
Turkish	devø-r-i	devir-ø	devir-den	"transfert" ACC, NOM, ABL
Slavic (e.g. Czech)	lokøt-e	loket-ø	loket-ní	"coude" GEN, NOM, adj.
Hungarian	majøm-on	majøm-ø	majøm-ra	"singe" superessif, NOM, sublatif
Hindi	kaarøk-õõ	kaarøk-ø	kaarøk-nee	"cas" Oblique pl, NOMsg, agentif

(39) same basic pattern in Czech cf. list (150)-(151)

morph. identification	C_C-V	C_C-ø	C_C-CV	gloss
stem-internal				
-o neutr	clo	cel	celní	
-a fem	hra	her	herní	
-ø fem	lže	lež		
-ø masc	psa ohně	pes oheň		
suffixal				
-b-a fem abstract agentive, diminutive	hudb-a	hudeb	hudební	NOMsg, GENpl, adj
-ek masc	vláčku	vláček		
-ka fem	studentka	studentek		
-ko neutr	ouško	oušek		
-eň masc < psl *-ьн-јь	stupně	stupeň		
-eň fem < psl *-нь	básně	báseň		
-eň fem psl *-ьнја	hlavně	hlaveň		
-ev fem	mrkve	mrkev		
-n-a masc. t-stem	kavárn-a	kaváren	kaváren-ský	NOMsg, GENpl, adj GENpl, NOMsg, adj
-dl-o neutr	letadlo	letadel	letadelní	
-l-o neutr	číslo	čísel		
-m-o	Znojmo	Znojem	znojemský	
-n-ý adj cf. (84)	nemocný	nemocen	—	
-stv-o	družstvo	družstev	družstevní	
-sk-o -isko toponyms loans	vojsko ohnisko Finsko fiasko	vojsek, vojsk		

(40) synchronic situation

- a. only [ɛ] alternates with zero.
- b. some [ɛ]s alternate, some do not. Alternation-sites are synchronically unpredictable
cf. list (150)-(151)

stem-internal alternation-sites	alternating pes – psa id. leb, ocel, úhel, uhel, orel, uzel, zájem, den, sen, peň, pes, ves, veš, ret, lev, šev, ocet, účet, lež, zed'	non-alternating les – lesa id. led, břeh, sled', žeh, plec, ples, keř, jev, řev, etc.		
stem-external alternation-sites	monomorphemic -CC# (= loans) NOMsg -CCV NOMsg -CC#		heteromorphemic -CC# NOMsg -CCV NOMsg -CC#	
stable -CC#	harfa – harf halda – hald miliarda – miliard sekta – sekt salto - salt	vítr – větru Petr – Petra pudl – pudla kýbl – kýblu	does not occur (?)	vlas-t propas-t etc.
unstable -CC#	metro – meter sestra – sester karta – karet Etna – Eten firma - firem	does not occur (?)	modla – model letadlo – letadel jáhla – jahel žábry – žaber játra – jater etc.	domek – domku etc.

(41) diachronic situation

vowel – zero alternations may originate in

- a. yers
psl *dъnъ > cz den vs. GEN døn-e
psl *po-dъ > cz pode-brat vs. podø-bradek
- b. Ablaut
psl inf-stem *bъr-, finite-stem *ber > cz inf bør-át vs. finite forms ber-u
- c. epenthesis
  1. feminine i-stems:
NOMsg píseň-ø - GENsg písň-ě < NOMsg psl *pě-sňъ
NOMsg báseň-ø - GENsg básň-ě < NOMsg psl *ba-sňъ < IE *bhā
  2. neuter o-stems:
GENpl čísel-ø - NOMsg čísl-o < NOMsg psl *čit-sl-o < IE keit vs. GENpl psl *čit-sl-ъ
  3. feminine a-stems
GENpl sestř-ø - NOMsg sestr-a < GENpl psl *sestrъ
  4. masculine o-stems:
NOMsg mozek-ø - GENsg mozk-u < stsl NOMsg mozgъ
  5. prefixes/ prepositions such as cz vz(e), roz(e), bez(e), z(e), ot(e)/od(e)
e.g. cz vz - vze (e.g. vze-pnout se - vz-pínat se) < stsl vъz- without final yer

- d. Havlíkovo pravidlo
counting from the right edge, every second yer is vocalised.
Has nothing to say about epenthesis.

ѕѣ ѡѡ-ѡс-ѡмѣ > sø ŝev-øc-emø
5 4 3 2 1   ø 4 ø 2 ø

ѕѣ рѡс-ѡмѣ > se pøsemø
4 3 2 1   4 ø 2 ø

- e. one single statement covers all cases (supposing CVCV):
any empty Nucleus escaping Proper Government ("in strong position") was
subject to epenthesis. This concerns Nuclei formerly filled with yers as well as
Nuclei that have always been empty.

(42) influence of environing clusters

- a. no alternation in __CCV
except in __st: three words in the whole language

NOMsg	GENsg	
lest	løst-i	"cunning"
křest	křøt-u	"baptism"
čest	cøt-i	"honour"

- b. no alternation in CC__CV, cf. French, Charette (1991)

	NOMsg	GENsg	
C__	Davídek	Davídková	
	Pátek	Pátková	
CC__	Davídek	Davídková	
	Pátek	Pátková	
	Kadlec	Kalce, Kadce	*Kadlce
	tkadlec	tkalce	*tkadlce
	zrcadlo	zrcátko	*zrcádtko
	sedl-ák	selka	*sedlka

(43)	behaviour of -NC# clusters			
	real NC-clusters are stable: non-native = monomorphemic		fake NC-clusters are unstable: native = heteromorphemic	
	NOMsg	GENpl	NOMsg	GENpl
mb#	bomba	bomb		
	id. samba, limba, plomba, hekatomba, rumba			
mp#	lampa	lamp		
	id. pampa, rampa, pompa, pumpa, žumpa, tempo			
nd#	komando	komand		
	id. rondo, bunda, banda, flanda, girlanda, veranda, propaganda, sranda, agenda, legenda, sonda, sekunda, rotunda, brynda, bžunda, crescendo			
nt#	finta	fint		
	id. varianta, dominanta, konstanta, Levanta, tangenta, polenta, renta, flinta, pointa, pinta, kvinta, fronta, esperanto, lamento, memento, konto			
ng#	Kongo	Kong		
	id. tango, falanga, sfinga, mango			
nk#	banka	bank	linka	linek
	id. pinka, Blanka, šminka, manko,		id. občanka, Angličanka, žádanka, krajanka, skokanka, ranka, branka, fenka, okénko, vínko, slunko, zrnko	

9. vowels that alternate with zero have no bearing on preceding Nuclei

- (44) overview of data illustrating the disjunctive context
"in closed syllables and if the following vowel is a schwa"
segmental effect (produced ou inhibited)
French [ə]-[ɛ]	(45)	disqualifies schwa
French ATR	(46)	inhibits tenseness
Czech V-zero	(47)	inhibits zero
Slovak V-zero	(48)	inhibits zero
Serbo-Croatian V-zero	(49)	inhibits zero
Italien diphthongisation	(50)	inhibits diphthongisation
- more evidence for the statement "schwa behaves as if it were not there"
Czech V-VV	(51)-(53)	inhibits root-length
Serbo-Croatian	(54)	is not counted as a syllable

(45)	closed syllable	open syllable		
	εC#	εCə	əCV	
	mɔχsɛl	mɔχsɛlɔmã	mɔχsɛlɔ̃, mɔχsɛle	1) je, tu, il, ils morcèle(s)(nt), 2) morcèlement, 3) nous morcelons, 4) inf./ part./ vous morceler/ -é/ -ez
	apɛl	apɛlɔra	apɛle	j'appelle, appellera, appellation
	ãɔχsɛl	ãɔχsɛlɔmã	ãɔχsɛle	j'ensorcèle etc., ensorcèlement, ensorceler etc.
	aχsɛl	aχsɛlɔmã	aχsɛle	je harcèle etc., harcèlement, harceler etc.
	aʃɛv	aʃɛvɔmã	aʃɛve	j'achève etc., achèvement, achever etc.
	sɛvɛ	sɛvɛɔvã	sɛvɛe sɛvɛaʒ	elle sèvre, sèvrera, sevrer, sevrage

(46)	closed syllable	open syllable		
		__Cə	__CV	
e	fɛt	sɛlɔvi	fete	je fête, céleri, fêter
	pɛɔdy	bɛtɔvã	pɛviɔ	perdu, betterave, périr
	sɛɛn	sɛɛnɔmã	sɛɛnite	sereine, sereinement, sérénité
o	kɔd	mɔkɔvi	kɔde	code, moquerie, coder
	rɔz	rɔzɔvɛ	rɔzje	rose, roseraie, rosier
	sɔbɛ	sɔbɛɔmã	sɔbrijete	sobre, sobrement, sobriété
ø	øɛɔz	øɛɔzɔmã	apøɛe	heureuse, heureusement, apeuré
	œvɛ	bœvɔvi	øvre	œuvre, beuverie, œuvrer
	ʒœn	vœlɔri	ʒønes	jeune, veulerie, jeunesse

(47)	Czech	Slovak	
	dům	dúm	maison
	dom-ek	dom-ek	id., diminutif NOMsg
	dom-øk-u	dom-øk-u	id., diminutif GENsg
	dom-eč-ek	dom-øč-ek	id., double diminutif NOMsg
	dom-eč-øk-u	dom-eč-øk-u	id., double diminutif GENsg

(48)	Slovak	
	krídel-o	krídel aile NOMsg, GENpl
	krídel-øc-e	krídel-iec id., diminutif NOMsg, GENpl
	vedør-o	vedier seau NOMsg, GENpl
	vedier-øc-e	vedier-ec id., diminutif NOMsg, GENpl

(49)	Serbo-Croatian	
	vrabac	moineau NOMsg
	vrapøc-a	id., GENsg
	vrabac-a	id., GENpl

- (50) Romance diphthongisation of short tonic [e,o] in Italian

	_CV		_CCV		_CV if V=reduced since latin
é	sedet	siede	fěsta	fěsta	hédera édera
	fele	fiele			
	petra	pietra			
ó	novum	nuovo	córpus	córpo	móbilis móbile
	*morit	muore			pópulus pópolo
	*potet	puo			

latin "internal apophony":

the distribution of penults in proparoxytons is reduced to [i,u]:

facilis vs. difficilis

latin doublets: optimus, optumus

fr. facile – difficile

barbe – imberbe

chaste – inceste

ami - ennemi

- (51) Czech V-VV: diminutive-schwa does not license length of the root-vowel

more data under (87)

NOMsg	GENpl	diminutive	GENpl dim	
bába	bab	babka	babek	vieille femme; petite vieille
blána	blan	blanka	blanek	membrane; membranule
brána	bran	branka	branek	porte; arc, petite porte
jáma	jam	jamka	jamek	trou; petit trou
kláda	klad	kladka	kladek	poutre; poulie
kráva	krav	kravka	kravek	vache; vachette
vrána	vran	vranka	vranek	corneille; jument morelle
žába	žab	žabka	žabek	grenouille; petite grenouille

- (52) Czech V-VV: suffixal schwa does not license length of the root-vowel

jádro	jader	jaderný	"pépin", "à pépins, nucléaire"
játra	jater	jaterní	"foie", "hépatique"

- (53) Czech:

feminine diminutive schwa is unable to trigger <ů-o>

but masculine diminutive NOMsg is

kůň	koně	cheval NOMsg, GENsg
dům	domu	maison, id.
nůž	nože	couteau, id.
nůžky	nůžek	ciseaux, NOMpl, GENpl
dům	domek	house NOMsg, diminutive

- (54) Serbo-Croatian: schwa does not count

prozor	prozor-i	fenêtre NOMsg, NOMpl
učitelj	učitelj-i	professeur, id.
most	most-ov-i	pont, id.
broj	broj-ev-i	nombre, id.
toranj	toranj-ev-i	tour (bâtiment), id.
mozak	mozog-ov-i	cerveau, id.

- (55) cross-linguistic (?) generalisations
 a. within any configuration

CV₁CV₂

where V₁ alternates with zero but is phonetically expressed in spite of the presence of V₂, V₂ alternates with zero itself.

- b. ALL vowels that are not phonetically schwa but alternate with zero have been central vowels in former times.
 c. hence, "schwa" has no phonetic, but a phonological definition: "any vowel that alternates with zero is a schwa and behaves as it were a phonetically central vowel".

- (56) one single counter-example to "in Czech, schwa cannot trigger vowel-zero alternations": the root šev "neat"

	CəC-∅	CəC-əC-∅	CəC-əC-V	
	šev	šov-ec	šev-ec-e	hapax
Jan	Janek	Janeč-ek	Jan-eč-øk-a	regular
hra	her	her-en	her-øn-a	
		her-en-ský		

10. cluster resolution

(57)	cluster	result	suffixes	underlying	surface
k+s	c		-ník+ský	za-čá-t-ek-ník-ský	začátečnický
			-ník+stv-í/o	za-hrad-ník-stv-í	zahradnictví
				zá-kaz-ník-stv-o	zákaznictvo
k+n	č		-ák+ský	za-les-ák-ský	zalesácký
			-ek-ný	za-čá-t-ek-ní	začáteční
k+ek	čk		-ek-ník	za-čá-t-ek-ník	začátečník
			-ek+ek	dom-ek-ek	domeček
			-√k-ek	zá-mek-ek	zámeček
			-ník+ek	za-sta-v-en-ník-ek-o	zastaveničko
k+e	ce		-ák+ek	za-věr-ák-ek-a	zavěračka
			-ník+e	za-hrad-ník-e	zahradnice
c+í	čí	-ic+í	za-hran-ic-í	zahraničí	
c+n	čn	-ic+ní	za-hran-ic-ní	zahraniční	
c+s	c	-ec+ský	za-ja-t-ec-ský	zajatecký	
t+í	cí	-at+í	za-klad-at-í	zakladací	

11. syllabic consonants

- (58) [r,l] (and marginally [m]) may be syllabic
 example:

strě prst skrz krk!

[m] is syllabic only in high style pronunciation of two words:

sedm, osm

which are usually sedum, osum.

- (59) distributional definition of consonantal syllabicity in Czech:
[r,l] are syllabic iff they occur in-between two other consonants or word-finally after a consonant (but not word-initially before a consonant).

C__C = [C $\dot{C}$ C]: krk, slza, vlk, Vltava, prst, drtit, vrtit, trh

C__# = [C $\dot{C}$ #]: kradl, vedl, tiskl, zábl, vítr, Petr

but #__C = [CCV]: lhát, lžu, lkát, lpět, lva, rty, rdít se, rzivost, rvát

C__V krev vs. C__C krve

- (60) phonological definition of consonantal syllabicity:

[r,l] are syllabic iff they behave like a vowel/ they endorse a vocalic function.

In some grammars, [r,l] are presented as regular vowels (KaII27, Ar, Pan93, Ko)

tests:

- a. syllabic consonants "count" as vowels

weight of infinitives: at least two morae, cf. (68)

in order to be well-formed, a Czech infinitive must bear at least

a. two short vowels dělat or

b. one long vowel znát or

c. one short vowel and one syllabic consonant trpět, vrtit, mlčet

- b. syllabic consonants trigger vowel-zero alternations just like vowels do

1. neslabičné prepositions vocalise if the following noun starts with "too many" consonants (floating behaviour):

ve stromě ve třídě

ze dřeva ve přírodě

but there is no vocalisation at all if one of the noun-initial consonants is syllabic:

C $\dot{C}$ C = CVC

NOMsg	GENsg	DATsg	LOCsg	INSTRsg
-------	-------	-------	-------	---------

vlk	z vlka	k vlkovi	ve vlkovi	s vlkem
-----	--------	----------	-----------	---------

krt	z krtka	ke krtovi	v krtovi	s krtkem
-----	---------	-----------	----------	----------

prd	z prdi	k prdi	v prdi	s prdí
-----	--------	--------	--------	--------

zrcadlo	ze zrcadla	k zrcadlu	v zrcadle	se zrcadlem
---------	------------	-----------	-----------	-------------

2. C-final prefixes are vocalised iff the following root occurs in zero-grade, cf. extra-handout:

[...Ce – CC...] iff CC = $\sqrt{C\emptyset C-V}$

vs.

[...C $\emptyset$ – CC...] iff CC = $\sqrt{CCVC-V}$

$\sqrt{C\dot{C}C}$ never provoke vocalisation of the prefix, they behave exactly like $\sqrt{CVC}$

od-frknout	od-chrchlat si	roz-tržení	roz-vrstvit
------------	----------------	------------	-------------

roz-vlnit	pod-hrnout	pod-vrh	roz-vrtat
-----------	------------	---------	-----------

od-vlhnout

- (61) ř is never syllabic, even when it occurs in

C__C třpitit, křtit, Křtiny, hřmelo, hřbitov, třmen, třtina,
[křest – křtu vs. krev – krve]

C__# pepř, vepř

#__C řvát

its behaviour is identical to Polish [r] in these contexts.

(62) diachronic information

a. CCC < CyerCC LŠB41,77
CC# < CCyer

b. rarely TrHist228
CCC < CCyerC

psl kr-ъv-ъ > ně krev vs. psl kr-ъv-e > ně krve
slъz-a > slza
trъnožъ > trnož
klъnъ > klnu

c. "syllabic" [r,l] were not syllabic in stĕ, cf. versification. They had the same status as their Polish and Russian cognates, cf. Piotr, wiatr etc. Detail LŠB77:

#CCC – floating behaviour in stĕ versification

CC# – floating behaviour in stĕ versification

...VCCCV – various treatments:

stĕ ...VCCCV > ně id.	stĕ ...VC ₁ C ₂ CV: C ₁ ,C ₂ > ∅	stĕ ...VCCCV > epenthesis
řemeslník > řemeslník	sedlka > selka	bidlko > bidélko
spravedlnost > spravedlnost	tkadlcě > tkalce	> jádérko
bratrský > bratrský	zrcadlko > zrcátko	> máselník
stříbrný > stříbrný	jablko > jabko, jablko	> jaterní
> opatrný		

d. the modern situation is an idiosyncratic evolution of Czech, Slovak and Serbo-Croatian from non-syllabicity to syllabicity of "syllabic" consonants ("R"=[r,l]).

stĕ CRC > ně CRĀ

stĕ CR# > ně CR#

but

stĕ #RCV > ně #RCV

e.

	< CъC		< CъC	
	psl	ně	psl	ně
r	C__C	trpěti smrt srp	trpět smrt srp	krk hrdlo trh
	C__#	mysl sedm osm	mysl sedm osm	bratr vedl vedl
	#__C	lna	lnu	rtý lhát
l		pln-ý vlk	pln-ý vlk	> lu mluviti > prač mlviti

(63) comparatistic information

	psl	č	pol	rus	s-c	bul	
l	ьл	вѣлкѣ	vlk	wilk	volk	vuk	vǎlk
		рѣлнѣ	plný	pełny	polnyj	pun	
		мѣлкѣти	mlčet	milczeć	molčát'	mučati	
		сѣлза, сѣлза	slza	(s)łza	sleza	suza	
	ѣл	мѣлва	mluvit	mówić	mlovit'		
		сѣлнѣсе	slunce	słońce	solnce	sunce	
		гѣлкѣ	hluk	zgiełk	golčát'		
r	ьг	сѣгпѣ	srp	sierp	serp	srp	
		сѣгстѣ	srst	sierść			
		рѣгстѣ	prst	parst	perst arch	prst	
	ѣг	тѣггѣ	trh	targ	torg	trg	
		гѣгдло	hrdlo	gardło	gorlo	grlo	
		кѣгкѣ	krk	kark	karkat'	krk	

12. alternations in vowel-length

12.1. alternating pairs

(64) long and short alternants

ně VV	ně V	ex.: NOMsg	GENpl		stě VV	stě V
í	i, ě	síla	sil	floating	í	ě
		díra	děr	practice		
		svíce	svic, svěc			
é	e	léto	let		é	e
á	a	bába	bab		á	a
ou	u	houba	hub		ú	u
ů	o	kůra	kor		ó	o
		růst inf.	rostu 1°sg			
ý	y	bít inf.	bit ppp		ý	y
á	o	skákat	skočit		IE VV	IE V
					aa	a

because of

stě ú > ně ou

stě ó > ně ů

IE a,o > psl o

IE ā,ō > psl ā

but in #__ : úzel < úzel

cf. Great Vowel Shift

lat arō, oculus = psl orati, oko

lat stāre, gr dōron = psl stati, darъ

12.2. IE > psl

(65)

IE		psl	
long	short	long	short
ī ← ū	i u	i	y (<ū) u (<ou)
ē	e o	ě	ь (<i) ѣ (<u)
ā	a	a (<ā,ō)	e o
		ę < eN	
		ȯ < oN, aN	

(66)	equations			
	IE	psl	other	psl
	ā		lat stāre	= stati
	ō	a	gr dōron	= darъ
	ū	y	lat sūnus	= synъ
	ī	i	lat vīvus	= živъ
	ē		lat vērus	= věra
	ai	ě	lat feminae	= ženě
	oi		lit kaina, lat poena	= cěna
	ou	u	lat taurus	= turъ
	eu	ju	gr e-leuth-er-os ohg liuti	= ljudъ
	eNC, eN#	ę	lat sēmen	= sěmę
	a,oNC, a,oN#	o	lat feminam	= ženō
	a	o	lat arō	= orati
	o		oculus	= oko
	e	e	lat ferō	= berō
	u	ъ	lat muscus	= mъchъ
	i	ь	lat vidua	= vьdova

12.3. stě > ně

(67)	stě				ně			
	long		short		long		short	
	ej	í, ý	ú	i	ej (<í, ý)	ou (<ú)	i	u
		é	ó	e	í, ý (<é, í, y)	ů (<ó)	e	o
		á	a		á	a		

ů,ou < ů,ou is the only possible pronunciation in any style

ý,í,ej < é,ý,í is non-standard in most words, but the only possible pronunciation in others:

non-standard

polívka < polévka

mlíko < mléko

sejr < sýr

dobrej < dobrý

standard

kámen – kamínek < kamének

řici < řeči

zelí < zelé

chválí (3pl) < chválé

12.4. infinitives

(68) infinitive VV vs. other verbal forms V
 infinitives must be at least bimoraic. (KaI27, KaI26)
 There are three ways to meet bimoraicity:

a. two short vowels	dělat
b. one long vowel	znát
c. one short vowel and one syllabic consonant	trpět, vrtit, mlčet

misbehaving items: chvět se "tremble", pět "sing", jet "ride"

infinitive	1°sg pres	past active participle	
krás-t	krad-u	krad-l	steal
růs-t	rost-u	rost-l	grow
krý-t	kry-j-u	kry-l	cover
stá-t se	stan-e se	sta-l se	become
stát		stá-l	stand
zná-t		zna-l	know
po-zna-t		po-zna-l	recognize
dlí-t		dle-l	stay
prá-t	per-u	pra-l	wash
vy-pra-t	vy-per-u	vy-pra-l	wash out

(69) all alternations opposing long infinitives to other verbal forms that are short originate in this constraint on infinitives. This is namely true for verbs with open roots, i.e. with missing stem-final consonant, type krýt:

VV	V				
inf. vs.	past active part. (pap) -l	past passive part. (ppp) -t	nominal form ppp + í	inflected forms	imperative
pít	pil	pit	pítí	píju	pěj
žít	žil	žit	žití	žiju	žij
šít	šil	šit	šití	šiju	šij
krýt	kryl	kryt	krytí	kryju	kryj
etc.					

(70) also, roots that are long lexically shorten when they combine with a non-empty thematic element: $\sqrt{CVVC} \rightarrow \sqrt{CVC-at}$

5. třída infinitif V -at vs. 1sg VV TrI572, HJ281

infinitive	inflected forms	noun	infinitive	inflected forms	noun	infinitive	inflected forms	noun
V	VV		V	V		V	V	
plakat	pláčeš	pláč	mazat	mažu	maz	klusat	klušeš	klus
stonat	stůněš	—	tesat	tešeš	tes	kysat	kyšeš	—
			trestat	tresceš, trestáš	trest	řezat	řežeš	řez
			orat	ořeš	—	hryzat	hryžeš	hryz
			řehtat	řehceš, řehtáš	řeht	klepat	klepeš	klep
			šeptat	šepceš, šeptáš	šept	kašlat	kašleš	kašel
			žebrat	žebřeš, žebráš	žebr	poslat	pošleš	posel
			žehrat	žehřeš, žehráš	—	česat	češeš	úces
			křesat	křešeš	křes			

(71) sensitivity to prefixes depends on the morphological identity of the alternating vowel

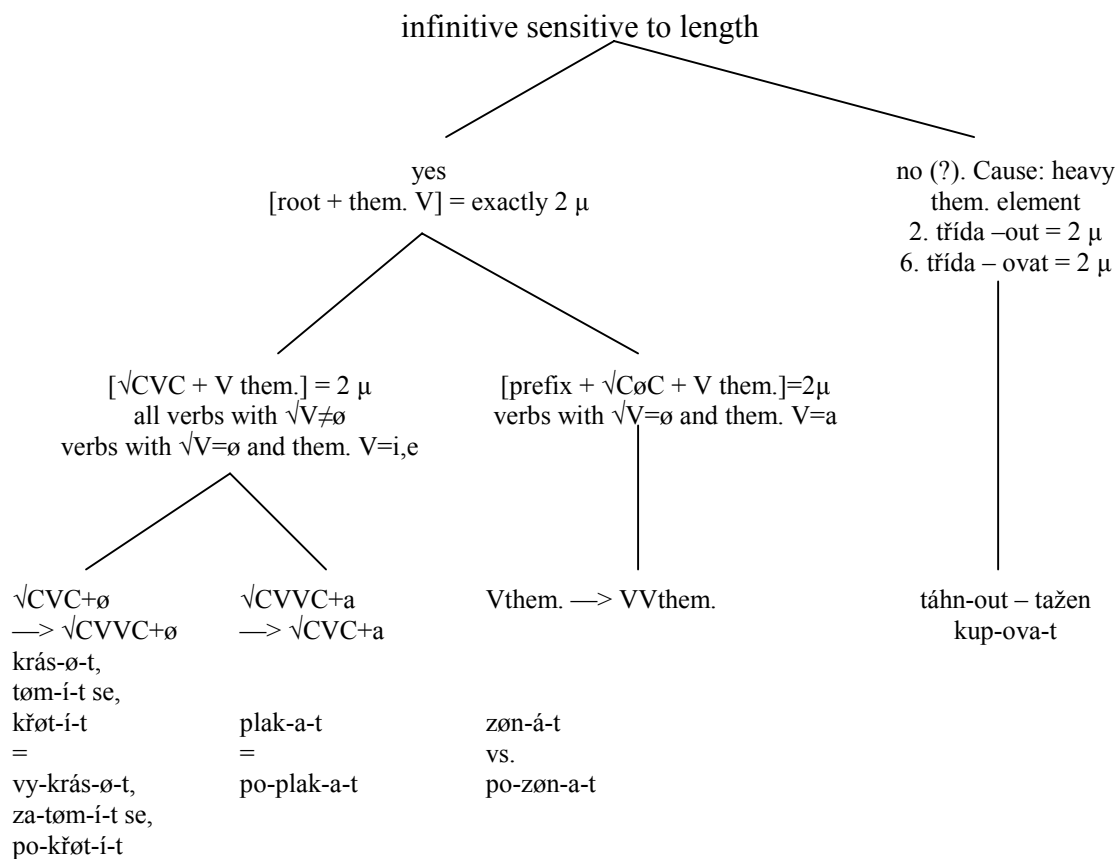
the root-vowel alternates: prefixes do not count
 $/\sqrt{CVC}-\emptyset-t/ \rightarrow \text{inf. } [\sqrt{CVVC}-\emptyset-t]$

underlying		result: $\sqrt{CVVC}-\emptyset-t$	prefix + root	weight root + them.V	
root	root + them. V			alone	with prefix
$/\sqrt{CVC}/$	kradl rostl kryl pletl kladl	$/\sqrt{CVC} + \emptyset/$ krás- $\emptyset$ -t rūs- $\emptyset$ -t krý- $\emptyset$ -t plés- $\emptyset$ -t klás- $\emptyset$ -t	vy-krás- $\emptyset$ -t vy-rūs- $\emptyset$ -t za-krý- $\emptyset$ -t po-plés- $\emptyset$ -t na-klás- $\emptyset$ -t	2 μ 2 μ 2 μ 2 μ 2 μ	2 μ 2 μ 2 μ 2 μ 2 μ
		result: $\sqrt{CVC}-a-t$			
$/\sqrt{CVVC}/$	pláč stůň-	$/\sqrt{CVVC} + a/$ plak-a-t	na-plakat od-stonat	2 μ 2 μ	2 μ 2 μ

the thematic vowel alternates: prefixes do count if the thematic vowel is –a–
 $/\sqrt{C\emptyset C}-V-t/ \rightarrow \text{inf. } [\sqrt{C\emptyset C}-VV-t] \rightarrow \text{inf. pref} + [\sqrt{C\emptyset C}-V-t]$

underlying			result: $\sqrt{C\emptyset C}-VV-t$	prefix + root	weight root + them.V	
třída	Vth.	root root + them. V			alone	with prefix
		pap				
5	-a-	$/\sqrt{C\emptyset C}/$ per ! pral zn- zanol ber ! bral tk- tkal	$/\sqrt{C\emptyset C} + a/$ pør-á-t zøn-á-t bør-á-t tøk-á-t	vy-pør-a-t po-zøn-at vy-bør-a-t po-tøk-a-t	2 μ 2 μ 2 μ 2 μ	1 μ 1 μ 1 μ 1 μ
the thematic vowel alternates: prefixes do not count if the thematic vowel is –i- or –e– $/\sqrt{C\emptyset C}-V-t/ \rightarrow \text{inf. } [\sqrt{C\emptyset C}-VV-t] \rightarrow \text{inf. pref} + [\sqrt{C\emptyset C}-VV-t]$						
3	-e-	$/\sqrt{C\emptyset C}/$ bd- bděl døl- dlel dø- děl tøm- tměl	$/\sqrt{C\emptyset C} + e/$ bød-í-t døl-í-t dø-í-t se tøm-í-t se	pro-bød-í-t pro-døl-í-t na-dø-í-t za-tøm-ít se	2 μ 2 μ 2 μ 2 μ	2 μ 2 μ 2 μ 2 μ
4	-i-	křt- křtil lst- lstil mst- mstil sn- snil bø bil	$/\sqrt{C\emptyset C} + i/$ køřt-í-t løst-í-t møst-í-t søn-í-t bø-í-t	po-křt-í-t pře-løst-í-t po-møst-í-t za-søn-í-t se za-bø-í-t	2 μ 2 μ 2 μ 2 μ 2 μ	2 μ 2 μ 2 μ 2 μ 2 μ

(72) algorithm controlling vowel-length in infinitives

(73) past passive participles

2. třída infinitive VV -nout	past passive participle ppp V-en	Tr1563
infinitive -nout	past passive participle	verbal noun < ppp
táhnout	tažen	tažení
sáhnout	dosažen (sáhnut)	dosažení
-přáhnout	zapřažen	zapřažení
vypláznout	vyplazen	vyplazení
zdvíhnout	zdvížen	zdvížení

12.5. comparative of adjectives in -ší

HJ186, TrII470

the allomorphy long –ěj-ší vs. short –ší is unpredictable

(74) no effects other than concatenation observed for –ěj-ší (apart from one single word, bílý, on which cf. below)

adjective			comparative			nb morae			nb items
CVC	-∅	-ý	CVC	-ěj	-ší	4	nový	novější	
CVC	-C	-ý	CVC	-C	-ěj	-ší			
	-l					4	teplý	teplejší	
	-r					4	chytrý	chytřejší	
	-n					4	jasný	jasnější	
	-n	-í				4	jarní	jarnější	
	-VC	-ý							
	-ov					5	hladový	hladovější	
	-iv					5	palčivý	palčivější	
	-av					5	zvědavý	zvědavější	
	-it					5	důležitý	důležitější	
	-at					5	bohatý	bohatější	
CVVC	-∅	-ý	CVVC	-ěj	-ší	5	hloupý	hloupější	3
	-r					5	moudrý	moudřejší	1
	-n					5	krásný	krásnější	1
			CVC	-ěj	-ší	4	bílý	bělejší	1

(75) templatic restriction on –ší: comparatives are invariably CVC-ší, i.e. weigh exactly 3 morae.

adjective			comparative			nb morae			nb items
CVC	-∅	-ý	CVC	-∅	-ší	3	slabý	slabší	24
CVC	-C		CVC	-∅	-ší				
	-n	-ý		-∅	-ší	3	snadný	snazší	1
	-n	-í		-∅	-ší	3	zadní	zazší	1
CVC	-VC		CVC	-VC	-ší				
	-at	-ý		-VC	-ší	4	bohatý	bohatší	1
	-av	-ý		-VC	-ší	3	tmavý	tmavší	1
CVC	-ok	-ý	CVC	-∅	-ší	3	hluboký	hlubší	4
CVVC	-k	-ý	CVC	-∅	-ší	3	blízky	blížší	6
CVVC	-n	-ý	CVC	-∅	-ší	3	krásný	krašší	1
CVC	-k	-ý	CVC	-č	-í	3	hebký	hebčí	12
				-∅	-ší	3	těžký	těžší	2
							tenký	tenší	
	-t,d			-∅	-ší	3	sladký	sladší	5
	-t,d			-č	-í	3	břítový	břítčí	1

(76) remarks

- a. complementary distribution between the presence of -k- and root-length:
 -k- is present if the root is short
 -k- is absent if the root is long
- b. why? Why do we not get
 /CVC-k-ý/ → CVC-ší
 /CVC-k-ý/ → CVC-k-ší ?
- c. is there an allomorph -í ?
 CVC-k-í → CVC-čí
 or
 CVC-k-ší → CVC-č-ší = CVC-tř-fí → CVC-tří ?
- d. comp. Adj běleší (Adj bílý)
 must be the -ěji- suppletive form of unattested bělší, where the shortness would be regular.

12.6. comparative of adverbs in -ě

KaII359, Bn130

(77) the allomorphy long -ěj-i vs. short -ě is predictable: it depends on the comparative of Adjectives:

comp. Adj	comp. Adv	
long -ěj-ší →	long -ěj-i	absolute
short -ší →	short -ě	widespread diachronic suppletive movement towards -ěj-i: some items possess both forms, others have completely lost the short -ě allomorph.

Generalisation: -ě is found only with adjectives that have -ší in Adj comparative.

(78) items with both comp. Adv -ěji, -ě

adjective	comp. adj	adverb	comp. adv	
			-ě	-ěji
tichý	tišší	ticho, tiše	tíže	tišeji
hustý	hustší	hustě	houště	hustěji
snadný	snazší, snadnějí	snadno, snadně	snáze	snadněji
zadní	zazší kn, zadnější	zadně	záze	zadněji
široký	širší	široko, široce	šíře	šířeji
úzký	užší	úzko	úže	úžeji
chudý	chudší	chudě	stč chúze	chuději
mladý	mladší	mladě	stč mláze	mlaději
tvrdý	tvrdší	tvrdě, tvrdo	stč tvrže	tvrději

(79) no effects other than concatenation observed for –ěji (apart from one single word, hluboký – hlouběji, on which cf. below)

adjective	comparative		adverb	nb	adjective	comp. Adj	comp. Adv	nb	
				μ				it.	
CVC	-ø	-ý	CVC	-ěj -i	3	slabý	slabší	slaběji	
		-í			3	cizí	cizejší	cizeji	
CVC	-C	-ý	CVC	-C -ěj -i	3				
	-l				3	světlý	světlejší	světleji	
	-r				3	chytrý	chytřejší	chytřeji	
	-n				3	jasný	jasnější	jasněji	
	-sk				3	lidský	lidštější	lidštěji	
	-ck				4	praktický	praktičtěší	praktičtěji	
	-n	-í			3	jarní	jarnější	jarněji	
	-VC	-ý							
	-ov				4	hladový	hladovější	hladověji	
	-iv				4	palčivý	palčivější	palčivěji	
	-av				4	zvědavý	zvědavější	zvědavěji	
	-it				4	důležitý	důležitější	důležitěji	
	-at				4	bohatý	bohatější	bohatěji	
CVVC	-ø	-ý	CVVC	-ěj -i	4	hloupý	hloupější	hloupěji	3
	-r				4	moudrý	moudřejší	moudřeji	1
	-n				4	krásný	kásnější	krásněji	1

templatic restriction on –ě: comparatives are invariably CVVC-ě, i.e. weigh exactly 3 morae.

(80)	Adjective		comp. Adj		comp. Adverb		Adj	nb	comp. Adj	nb	comp. Adv	nb	nb
								μ		μ		μ	it.
	CVC	-ø -ý	CVC	-ø -ší	CVVC	-ø -ě	drahý	3	dražší	3	draže	3	12
	CVC	-n -ý	CVC	-ø -ší	CVVC	-ø -ě	snadný	3	snazší	3	snáze	3	1
	CVVC	-k -ý	CVC	-ø -ší	CVVC	-ø -ě	blízký	4	blížší	3	blíže	3	3
	CVC	-k -ý	CVC	-ø -ší	CVVC	-ø -ě	těžký	3	těžší	3	tíže	3	2
	CVC	-n -í	CVC	-ø -ší	CVVC	-ø -ě	zadní	3	zazší	3	záze	3	1
	CVC	-ok -ý	CVC	-ø -ší	CVVC	-ø -ě	široký	4	širší	3	šíře	3	2
	CVC	-ek -ý	CVC	-ø -ší	CVVC	-ø -ě	daleký	4	další	3	dále	3	1

(81) remarks

comp. Adv is derived from comp. Adj and not from the Adj itself because only the comp. Adj allows to predict the allophony –ěji vs. –ě.

Thus:

- comp. Adv kratčeji, řidčeji, raději are not shortened forms of Adj krátký, řídký, but regular, length-unmodified derivations based on comp. Adj kratší, řidší, radší.
- comp Adv blíže, úže, níže are not length-unmodified forms of Adj. blízký, úzký, nízký, but lengthened derivatives based on comp. Adj bližší, užší, nižší.
- comp. Adv hlouběji (Adj hluboký, comp. Adj hlubší) must be the –ěji- suppletive form of unattested hloubě, where the length would be regular.

12.7. summary comparatives: generalisation and data

(82)	adjective	comp adj	adverb	comp adv
	drahý	dražší	draho, draze	draže
	dlouhý (<dl-gý)	delší	dlouze, dlouho	déle
	tichý	tišší	ticho, tiše	tíže, tišeji
	hustý	hustší	hustě	houště, hustěji
	chudý	chudší	chudě	(< stč chúze) chuději
	mladý	mladší	mladě	(< mláze) mlaději
	tvrdý	tvrdší	tvrdě, tvrdo	(< stč tvrze) tvrději
	(< mení) (malý)	menší	(málo)	méně
	(brzý)		(brzy)	dříve
	(mnohý)	větší	(mnoho)	více
	(špatný, zlý)	horší	(špatně, zle)	hůře
	(< lepí) (dobrý)	lepší	(dobře)	lépe
	snadný	snazší, snadněji	snadno, snadně	snáze, snadněji
	zadní	zazší kn, zadnější	zadně	záze, zadněji
	hluboký	hlubší	hluboko, hluboce	hlouběji
	široký	širší	široko, široce	šíře, šířeji
	vysoký	vyšší	vysoko, vysoce	výše
	daleký	další	daleko	dále
	blízký	bližší	blízko, blízce	blíže (< k adj bliží)
	úzký	užší	úzko	úže, úžeji
	nízký	nižší	nízko, nízce	níže (< k adj niží)
	krátký	kratší	krátka, krátce	(< stč kráce) kratčeji
	řidký	řidší	řídka	řidčeji
		radší	řád	raději
	těžký	těžší	těžko, těžce	tíže
	velký	větší		více

(83) summary comparatives

		short comparatives must weigh exactly 3 morae	
Adj		comp. Adj -ší	comp. Adv -ě
CVC	→	CVC-ší	→ CVVC-ě
drahý		dražší	draže
CVVC	→	CVC-ší	→ CVVC-ě
blízký		bližší	blíže

12.8. short forms of primary adjectives

(84) "long" primary adj V vs. "short" adj VV (TrI518,II470)

minimally 2 morae in jmenný tvary? Only [a] alternates (Če189)?

long V	short (tvar jmenný) VV			
zdravý	zdráv		but	
mladý	mlád		chudý	chud
pravý	práv		živý	živ
slabý	sláb		bledý	bled
starý	stár		vinný	vinen
—	rád		sytý	syt
malý	stč mál	TrHist 265	čistý	čist (kn)
čistý	stč číst		prostý	prost
milý	stč míl		jistý	jist
jistý	stč jíst		bosý	bos
<hr/>			hrdý	hrd
CVCV			plný	pln
veselý	vesel		hluchý	hluch (kn)
zvědavý	zvědav		němý	něm (kn)
bohatý	bohat		slepý	slep (kn)
ženatý	ženat		tichý	tich (kn)
hotový	hotov			
hladový	hladov			
laskavý	laskav			

with V-∅

nemocný	nemocen	silný	silen
smutný	smuten	hodný	hoden
věrný	věren	mocný	mocen
lačný	lačen	dlužný	dlužen
schopný	schopen	blízký	blízek
mrtvý	mrtev		

12.9. adjectives in -í "property of animal or plant"

(85) noun VV vs. adj V -í "property of animal or plant" / "collective noun" more under (152)							
	VV	V		VV	VV		
regul	pták	ptačí	bird	real	kocour	kocouří	Kater
ar	Bůh	boží	God		netopýr	netopýří	Fledermaus
	moucha	muší	fly		pavouk	pavoučí	Spinne
	žába	žabí	frog		býk	býčí	Stier (Ochse)
	čáp	čapí	Storch		hlemýžď	hlemýžďí	Schnecke
	bába	babí	old woman		velbloud	velbloudí	Kamel
	můra	muří, muří	Nachtfalter	-áb	jeřáb	jeřábí	Kranich
	pán	paní	Herr		jestřáb	jestřábí	Habicht
	páv	paví	Pfau	-ek	beránek	beránčí	Lamm, Lämmchen
	vrána	vraní	Krähe		cf. beran	beraní	Widder
	kůže	koží	Leder		dílek	dílčí	Teilstrich
					dívka	dívčí	Mädchen
-ík	bulík	buličí	Bulle, Dummkopf buličí oko "bot. Rindsauge" bula "Bulle"		skřivánek	skřivánčí	Lerche
	králík	králičí	Kaninchen		smír	smírčí	Versöhnung, Vergleich; Friedens-, Schieds-
	slavík	slavičí	Nachtigall		kvítek	kvítí	Blümchen, Blumen (collectif)
	trpaslík	trpasličí	Zwerg				
t-kmeny				-ár	kanár	kanáří	Kanarienvogel
	dóže	dóžecí	Doge		komár	komáří	Schnake
	hrabě	hraběcí	gräflich, Graf				
	hřibě	hřiběcí	Fohlen				
	jehně	jehněcí, jehněčí	Lamm				
	kníže	knížecí	Fürst				
	kuře	kuřecí, kuří	Huhn				
	tele	telecí	Kalb				
	zvíře	zvířecí	Tier				
	?	hovězí	Rinder-				

12.10. nouns in -í "collective"

(86) the same -í lengthens in case it marks a noun "collective, place where a collective object occurs massively"

lengthening: result = 4 μ

dub	doubí	dubový porost
buk	boučí	Buche, Buchenwäldchen
hub	podhoubí	Pilzgeflecht
hora	podhůří	Gegend am Fuße eines Berges
hora	předhůří,	nižší předsunutá část horstva; krkonošské p.
lub (?)	loubí	Spanholz, Laube(ngang)
hustý	houští	dicht, Dickicht

no shortening: result = 4 μ

lýko	lýčí	Bast; Bast (collectif)
mlád	mládi	Jugendzeit; jung
mlád	mlázi	Jungwald; jung
pýr ??	pýří	Flaum, Milchbart; Quecke
rákos	rákosí	Schilfdickicht; Schilfrohr
bodlák	bodláčí	Distel, Disteln

12.11. closed syllable shortening of nouns in -a, -o

(87) closed syllable shortening within fem -a and neuter -o

VV /   C-V

V /   C#,   C-CV

	NOMsg <u> </u> C-V	GENpl <u> </u> C#	nominal form <u> </u> C-CV	gloss columns 1/2, gloss column 3
a.	bába	bab	babka	"vieille femme", "petite vieille"
	blána	blan	blanka	"membrane", "membranule"
	brána	bran	branka	"porte, arc", "petite porte"
	čára	čar		"ligne, trait"
	dáma	dam		"dame"
	dláha	dlah		"attelle, éclisse"
	dráha	drah		"chemin, piste"
	chvála	chval		"louange, éloge"
	jáma	jam	jamka	"trou", "petit trou"
	kláda	klad	kladka	"poutre", "poulie"
	kráva	krav	kravka	"vache", "vachette"
	pára	par	parní	"vapeur", "à vapeur"
	rána	ran		"plaie, blessure"
	skála	skal	skalka	"rocher", "rocaille, rocher artificiel"
	sláma	slam	slamka	"paille"
	tráva	trav	travní	"herbe", "d'herbe"
	váha	vah		"poids, pesanteur"
	vrána	vran	vranka	"corneille", "jument morelle"
	žába	žab	žabka	"grenouille", "petite grenouille"
	jáhla	jahel		"grain de millet moulu"
	žábry	žaber		"branchies des poissons"
	práce	prací		"travail"
	sáně	saní		"dragon, démon"
	hrábě	hrabí		"râteau"
	jádro	jader	jaderný	"pépin", "à pépins, nucléaire"
	játra	jater	jaterní	"foie", "hépatique"
b.	bída	běd		"misère"
	díra	děr		"trou"
	hlína	hlin	hlinka	"glaise", "argile"
	jíva	jiv		"marsault"
	lípa	lip	lipka	"tilleul", "joli tilleul"
	míra	měr		"dimension, mesure"
	mísa	mis	miska	"plat", "écuelle"
	síla	sil	silný	"force", "fort"
	slíva	sliv	slivka	"prune", "prune"
	víla	vil	vilnice	"féé, nymphe", "femme lascive"
			vilnost	"luxure"
	víra	věr	věrnost	"croyance", "fidélité"
	žíla	žil	žilka	"veine", "veinule"
	lžíce	lžic	lžička	"cuillère", "petite cuillère"
	chvíle	chvil	chvilka	"instant", "petit instant"
	míle	mil	milník	"lieue", "borne"
	plíce	plic	plicní	"poumons", "pulmonaire"

	NOMsg __C-V	GENpl __C#	nominal form __C-CV	gloss columns 1/2, gloss column 3
	svíce	svíc (svěc)		"bougie"
	dílo	děl		"ouvrage, oeuvre"
c.	jméno	jmen	jmenný	"nom", "nominal"
	léto	let	letní	"été", "estival"
d.	bouda	bud	budka	"baraque", "hutte, cabine"
	houba	hub	hubka	"champignon", "éponge"
	mouka	muk		"farine"
	hrouda	hrud	hrudka	"glèbe", "petite motte"
	kroupa	krup	krupka	"orge", "petit orge perlé"
	louka	luk	luční	"pré", "prairial"
	moucha	much	muška	"moche", "petite mouche"
	smlouva	smluv	smluvní	"contrat", "contractant"
	strouha	struh	stružka	"chenal", "rigole"
	trouba	trub	trubka	"trompe", "trompette"
	koule	kulí	kulka	"sphère", "balle"
e.	fůra	fůr/for		"chariot"
	kůra	kůr/kor		"écorce"

průba, půda, odrůda, zrůda, smůla, brůna, důra, hůra, kůra, můra, šňůra, túra, stvůra, drezůra, frizůra, lhůta, krůta, chůva, sůva, Medůza, medůza, blůza, Můza, múza, drůza, hrůza

12.12. iteratives

(88) iterative lengthening and shortening

V simple verb vs. VV iterative in třída 3,5 –et, -ět, -at

VV simple verb vs. V iterative in třída 6 –ovat

Tr1370,565

basic e-o			-it	-et
1>4>3 e-o	nést	nosit		-nášet
	vést	vodit		-vádět, -vázet
	vézt	vozt		-vážet
ø-o	hnát	honit		-hánět

X > 3 –e, –ět			X > 5 –at				
iterative lengthening			iterative lengthening				
derivation	V	VV	derivation	V	VV		
1>3	i-í	pít vít bít	píjet víjet -bíjet	1>5	e-é	lézt péci vléci	-lézat -pékat -vlékat
2>3	i-í	minout	míjet	e-í	mést	-mítat	
3>3	e-í	hledět	-hlížet	o-á	moci	-máhat	
	o-á	vonět	-vánět	ø-í	číst	čítat	
4>3	a-á	hasít	-hášet		ďřít	-ďřítat	
		kalít	kálet		za-čít, odpočinout	-čínat	
		kazít	-kážet		řící	říkat	
		platít	-plácet		u-mřít	-mírat	
		pravít	-právět		přít	-pírat	
		razít	rážet		střít	-stírat	
		sadít	sázet		třít	-tírat	
		tratít	-trácet		vřít	-vírat	
		valít	válet		zřít	-zírat	
		vařit	-vářet		moci	-máhat	
		tlačít	-tláčet	2>5	i-í	všimnout si zdvihnout zasvitnout	všímat si zdvíhat zasvítat
	e-í	jezdit	jíždět		mihnout	míhat	
		střelit	střílet	e-é	lehnout	léhat	
	ě-í	dělit	-dílet	e-í	zapomenout	zapomínat	
	i-í	klidit	-klízet	o-á	uhodnout	hádat	
	o-á	honit	-hánět	e-ou	poslechnout	poslouchat	
		hodit	házet	ø-í	jmout	-jímat	
		chodit	cházet		pnout	-pínat	
		kotit	kácet		-dechnout	dýchat	
		kojit	kájet		dmout se	dýmat	
		klonit	-klánět		hnout	hýbat	
		klopit	klápět		zamknout	-mýkat	
		krojit	krájet		schnout	-sychat	
		kročít	kráčet		dotknout	-týkat	
		močit	máčet		hasnout	-hasínat	
		nosit	-nášet	3>5	e-é	ležet letět	léhat létat
		pojit	-pájet		vidět	vídat	
		robit	-rábět		e-í	hledět	hlídat
		točit	-táčet se		ě-í	běžet	-bíhat
		topit	-tápět		y-ý	slyšet	slychat
		potopit	tápět se	4>5	a-á	patřit	pátrat
		tvořit	tvářet			skočit	skákat
		vodit	-vázet, -vádět		o-á	chopit	chápat
		vožit	vážet		u-ou	mluvit	-mlouvat
		zvonit	zvánět	5>5	ø-í	-slat	-sílat
		strojit	-strájet			žrát	-žírat
		zaclonit	zaclánět			srát	-sírat ?
	u-ou	kulít	koulet				
		kusít	koušet				
		poručít	poroučēt				
		pustít	pouštēt				
		pudit	-pouzet				
		poručít	-poroučēt				
		sušít	-soušet				
		budit	-bouzet				
	y-ý	myslít	-mýšlet				

(89)	X > 3				X > 5			
	no shortening of VV				no shortening of VV			
		VV	VV			VV	VV	
2>3	i-i	bídnout	-bízet	1>5	ou-ou	flouci	-floukat	
4>3	á-á	hlásit	ohlášet		û-û	růst	-růstat	
		hájit	hájet	2>5	i-i	líznout	lízat	
	ou-ou	trousit	-troušet			-dřimnout	dřímat	
					á-á	mávnout	mávat	
						vládnout	-vládat	
						mládnout	-mládat	

(90)	X > 3				X > 5			
	but no lengthening				but no lengthening			
		V	V			V	V	
2>3	i-i	mihnout se	mizet	2>5	a-a	padnout	padat	
4>3	y-y	chybit	chybět		e-e	seknout	sekat	
	ě-ě	věšit	věšet			zvednout	zvedat	
	a-a	stavít	stavět			blednout	-bledat	
						sedět	sedat	
						kleknout	klekat	
					ě-ě	běžet	běhat	
					o-o	bodnout	bodat	
						kopnout	kopat	
					u-u	puknout	pukat	

(91)	X > 3				X > 5			
	but shortening				but shortening			
		VV	V			VV	V	
4>3	á-a	vrátit	vracet	2>5	á-a	sáhnout	sahat	
	i-i	svítit	-svěcet		i-e	říznout	řezat	
					á-a	šlápnout	šlapat	
						táhnout	tahat	

(92)	X > 6 –ovat							
	iterative shortening							
		shortening				no shortening		
		VV	V			V	V	
2>6	á-a	-přáhnout	-přahovat	1>6	e-ě	mést	-měšovat	
		sáhnout	-sahovat	2>6	i-i	řinout se	-řinovat	
		šlápnout	-šlapovat		i-i	tisknout	-tiskovat	
		táhnout	-tahovat		i-i	zdvihnout	-zdvihovat	
	i-i	líznout	-lizovat		e-e	dechnout	-dechovat	
		říznout	-řezovat		ø-y	hnout	-hybovat	
		píchnout	-pichovat		ø-ø	trhnout	-trhovat	
	ý-y	dýchnout	-dychovat	2/3> 6	i-i	křiknout, křičet	-křikovat	
2/4> 6	ou-u	stoupnout, -stoupit	-stupovat	2/4> 6	y-y	chytnout, chytit	-chycovat	
3>6	á-a	sázet	-sazovat	4>6	a-a	tlačit	-tlačovat	
		házet	-hazovat			patřit	-patřovat	
		-hájet	-hajovat			strašit	-strašovat	
4>6	á-a	chválit	-chvalovat			-pravít	-pravovat	
		shromáždit	shromažďovat			-plazít	-plazovat	
		prázdnit	-prazdňovat			zobrazít	zobrazovat	
		krášlit	-krašlovat			vařit	-vařovat	
		krátit	-kracovat			-mrazít	-mrazovat	
		hlásit	-hlašovat			-tarasít	-tarasovat	
		chránit	-chraňovat			řadit	-řad'ovat, -řazovat	
		pálit	-palovat			tratit	-tracovat	
		prašit	-prašovat			hradit	-hrazovat	

(92)

X > 6 –ovat					
iterative shortening					
shortening			no shortening		
	VV	V		V	V
	vázit	-važovat		chladit	-chlazovat
	vyjádřit	-vyjadřovat		sladit	-slazovat
í-i	stínit	-stiňovat		mastit	-mašťovat
	blížít	-bližovat	e-e	černit	-čerňovat
	nižít	-nižovat		šlechtit	šlecht'ovat
	tížít	-těžovat		-mezit	-mezovat
	ciťit	ciť'ovat		soustředit	-střed'ovat
	třídít	tříd'ovat		kreslit	-kreslovat
	nítit	-něcovat		cedit	-cezovat
	zmínit	zmiňovat		střelit	-střelovat
	sílit	-silovat	ě-ě	měřit	-měřovat
	umístít	-mist'ovat		těšit	-těšovat
ou-u	-loučít	-lučovat		-dědit	-děd'ovat
	soužít	sužovat		svěcet	-svěcovat
	koupit	kupovat	i-i	-činit	-činovat se
	hloubit	-hlubovat		-cizit	-cizovat
	kroutit	-krucovat		kořistit	-kořist'ovat
	rmoutit	-rmucovat		klidit	-klizovat
	soudit	-suzovat		čistit	čist'ovat
	sloužit	-sluhovat		jistit	-jišť'ovat
	kouřit	-kuřovat	o-o	-lodit	-lod'ovat
	dloužit	-dlužovat		plodit	-plozovat
	snoubit se	-snubovat		vodit	-vozovat
	sloučít	slučovat		prosit	-prošovat
	brousit	-brušovat		hrozit	-hrožovat
	trousit	-trušovat		hostit	-hošť'ovat
ú-u	úžit	zužovat		prostit	-prošť'ovat
ý-y	výšít	vyšovat		pozdít se	-požd'ovat
	chýlit	-chylovat		clonit	-cloňovat
	ptýlit	-ptylovat	o-a	lomit	-lamovat
	mýtít	-mycovat	ø-ø	drtit	-drcovat
5 > 6	á-a	-tazovat		-hltit	-hlcovat
	vázat	-vazovat		tvrdit	-tvrzovat
	kázat	-kazovat	u-u	-ručít	-ručovat
	žádat	-žadovat		pudit	-puzovat
	skákat	-skakovat		dusit se kn.	dušovat se
				hustit	-hušť'ovat
			y-y	chytit	-chycovat
				sytit	-sycovat
				hyzdit	-hyžd'ovvat
				myslit	-myšlovat zast.

(93)

multiple derivations accompanied by alternations in vowel-length					
derivation		4 = non-iterative	3 = iterative	6 = double-iterative	
4 > 3 > 6	a-á-a	sadit	sázet	-sazovat	from 3 or 4?
		hodit	házet	-hazovat	from 3 sure
4 > 5 > 6	a-á-a	skočit	skákat	-skakovat	from 3 sure

(94) hence

- a. complementary distribution of root-length and the number of suffixal vowels in iteratives (regardless of the presence of prefixes)
- b.

třída	root	thematic element	infinitive	number of morae
3	VV	-e-	-t	3
		-ě-	-t	
5	VV	-a-	-t	3
6	V	-ova-	-t	3
- c. ==> the portion [root + thematic element] of an iterative must weigh exactly three morae.

12.13. masculine ů – o < ó – o in West Slavic: 20 alternating items in Czech

Tr I: 30,202,265ss,

(95) NOMsg ů / __C_{+voice}# vs. o / __C-V

		NOMsg	GENsg	diminutive	__C-C, __C-V
ů-o	__h	m. bůh	bohu		božský, božstvo, božkost
	__j	m. hnůj	hnoje		hnojník, hnoják, hnojný, hnojit
		m. lůj	loje		lojnatý, lojovitý
		můj	moje		
		tvůj	tvoje		
		svůj	svoje		
		stůj !	stojím		
	__l	m. stůl	stole	stolek	stolní, stolník
		f. sůl	soli		solní, solnička
		m. důl	dolu	důlek, dolík	dolní, dolina
	f. hůl	hole	hůlka, hůlčička	holeň	
	m. kůl	kolu, kůlu	kolík, kolíček	kolí, koliba	
		půl	půlka	půlení, půle, půlový, polo- (koule, kruh etc.)	
	m. vůl	vola	volek	volský, volovina, volák	
__m	m. dům	domu	domek	domácí	
__ň	m. kůň	koně	koník	koňský, koňář	
__r	m. dvůr	dvoru	dvorek	dvorní, dvorský, dvorana	
__v		-ův	-ova	Havlovka Havlovin	
__z	m. vůz	vozu	vožík	vozka, voznice, vozový	
__ž	m. nůž	nože	nožík, nůžky	nožový, nožíř	

[uu] < ú do not alternate

[uu] of foreign origin do not alternate

ú-ú	__l	m. úl	úlu	Bienenstock
	__n	m. ocún	ocúnu	Herbstzeitlose
		m. trůn	trůnu	trůnit, trůnní< něm Thron [oo]
__ň	f. tůň	tůně (?)		tiefe Stelle im Fluß
__r	m. kůr	kůru		< něm Chor [oo]
	m. trubadúr	trubadúra		< fr troubadour, něm Trubadur
	m. mundúr	mundúru		< něm Montur [uu]
__ž	f. růž	růže		< fr rouge

(96) ŭ – o is lengthening, not shortening

a. Lengthening before final voiced consonants

o → ó (>ŭ) / __C_{+voice}#

is the diachronic reality (cf. Polish)

b. it explains cases like koňský

c. shortening ŭ → o / __C-V misses koňský, and would be triggered by diminutive -ík, -ek, which are reputed to lengthen.

(97) lengthening triggered by a following voiced consonant

o → oo / __C_{+voice}#

is common West-Slavic

a. nč ŭ – o

b. pol ó – o

in exactly the same conditions, although the set of alternating words is not identical:

nč dŭm – domu vs. pol dom – domu

nč zpŭsob – zpŭsobu vs. pol sposób – sposobu

==> idiosyncratic reestablishment of non-alternating forms in o – o.

like in nč, o / __V_{+voice}-C : pol Kraków – Krakowski

= nč kuň – koňský

c. stpol ą → aa / __C_{+voice}# cf. (153)

is the origin of the modern Polish "open syllable shortening"

ą – ę dąb – dębu < stpol daąb – daąbu

stpol aa > npol ą

stpol ą > npol ę cf. (98)-(100)

stpol has only one grapheme for both npol ą, ę:

stpol nademnø > npol nade mna

stpol bødø > npol będe

ę does not palatalise because palatalisation is dead since stpol times when it was ą.

d. compare German groups I,II of strong verbs

Ia $\sqrt{\text{CVC}}_{\text{-voice}}$ aj i i

reit-en ritt ge-ritt-en

sich befleiß-en, beißen, bleichen, gleichen, gleiten, greifen, kneifen, kreischen, leiden, pfeifen, reißen, reiten, scheißen, schleichen, schleifen, schleiß-en, schmeiß-en, schneiden, schreiten, spleißen, streichen, streiten, weichen

Ib $\sqrt{\text{CVC}}_{\text{+voice}}$ aj ii ii

bleib-en blieb ge-blieb-en

bleiben, gedeihen, leihen, meiden, preisen, reiben, scheiden, scheinen, schreiben, schreien, schweigen, speien, steigen, treiben, weisen, zeihen

IIa $\sqrt{\text{CVC}}_{\text{-voice}}$ ii o o

fließ-en floß ge-floss-en

fließen, genießen, gießen, kriechen, riechen, schießen, schließen, sied-en, sprießen, triefen, verdrießen, saufen

IIb $\sqrt{\text{CVC}}_{\text{+voice}}$ ii oo oo

bieg-en bog ge-bog-en

biegen, bieten, erkiesen, fliegen, fliehen, frieren, schieben, stieben, verlieren, wiegen, ziehen, lügen, küren, trügen, saugen, schnauben

(98) Polish ą – ę: comparative evidence
adj fem in -a: NOMsg -a vs. ACCsg -ą = INSTsg -ą

	pol	nč	stč	stsl.	lat (1°+2° decl)	gr "just"	IE (theme in -aa, hence asigmatic) =noms
N	wielk-a	velk-á	nov-á	slěp-a	bon-a	dikai-aa	-aa
G	wielk-ej	velk-é	nov-é	slěp-y	bon-ae	dikai-aas	-as
D	wielk-ej	velk-é	nov-iej	slěp-ě	bon-ae	dikai-aj	-aa+ei > ai
A	wielk-ą	velk-ou	nov-ú	slěp-ọ	bon-am	dikai-aan	-aam
V	wielk-a	velk-á	nov-á	slěp-a	bon-a	dikai-aa	-ə (=reduced degree of -aa)
L	wielk-ej	velk-é	nov-iej	slěp-ě			-aa+i > ai
I	wielk-ą	velk-ou	nov-ú	slěp-ọ			-aa
Abl					bon-a		-as

(99) fem nouns in -a: NOMsg -a vs. ACCsg -ę = INSTsg -ą

	pol	nč	stč	stsl.	lat (1°+2° decl)	gr	IE (theme in -aa, hence asigmatic) =noms
N	ryb-a	ryb-a	ryb-a	glav-a	mens-a	khoor-aa	-aa
G	ryb-y	ryb-y	ryb-y	glav-y	mens-ae	khoor-aas	-as
D	ryb-ie	ryb-ě	ryb-ě	glav-ě	mens-ae	khoor-aj	-aa+ei > ai
A	ryb-ę	ryb-u	ryb-u	glav-ọ	mens-am	khoor-aan	-aam
V	ryb-o	ryb-o	ryb-o	glav-o	mens-a		-ə (=reduced degree of -aa)
L	ryb-ie	ryb-ě	ryb-ě	glav-ě			-aa+i > ai
I	ryb-ą	ryb-ou	ryb-ú	glav-ojọ			-aa
Abl					mens-a		-as

(100) summary: pol ą = VV elsewhere
ę = V elsewhere
a = V, VV elsewhere

	pol	nč	stč	stsl	lat	grec	IE	
noun NOM	a	a	a	a	a	aa	aa	a, aa > pol a
adj NOM	a	aa	aa	a	a	aa	aa	
noun INST	ą	ou	uu	ojọ	-	-	aa	Slavic INST < ??, no nasal elsewhere
adj ACC	ą	ou	uu	ọ	am	aan	aam	aaN > West Sl VVN > pol ą
noun ACC	ę	u	u	ọ	am	aan	aam	aaN > West Sl VN > pol ę

12.14. other masculines

(101) NOMsg í,á,é / __C# vs. i/ě,a,e / __C-V
variation of ů – o? Some voiceless root-final consonants are involved.

	NOMsg	GENsg	
í-ě	vítr	větru	but větérek
	sníh	sněhu	sněžný
í-i	líh	lihu	
á-a	hrách	hrachu	
	mráz	mrazu	mrazík
é-e	chléb	chleba	
	děšť'	deště	
n-kmeny	kámen	kamene	kamínek
	plémě	plemene	
	peníze NOMpl	peněz GENpl	

12.15. diminutives

(102) simple noun V vs. diminutive in -ek VV

TrI203

-ek, -ko trigger lengthening,

-ka does sometimes

-ík never does

some suffixes are not lengthable: -ec

the cause must be sought in the schwa-character of -ek, -ko and -ka vs. -ík

(103)	noun	diminutive	juug individual	noun	diminutive	
	-ek			-ko		
	a-á	vlak	vláček	i-í	kružidlo	kružítko
		dar	dárek	e-í	železo	želízko
		had	hádek		dřevo	dřívko
		chlad	chládek		jezero	jezítko
		klas	klásek		koleno	kolínko
		rak	ráček		poleno	polínko
		hlas	hlásek	ø-é	slunce	slunéčko
		vlas	vlásek		srdce	srdéčko
		but __CC			vřetno	vřetétko
		kachna			vědro	vědétko
	e-í	ves	víska		bidlo	bidélko
		břeh	břížek		divadlo	divadélko
		květ	kvítek		sedlo	sedélko
		děti			zrcadlo	zrcadélko
		měch	mísek	a-á	house	housátko
		ječmen	ječmínek		děti	dět'átko
		jelen	jelínek		kuře	kuřátko
		ples	plísek		ptáče	ptáčátko
		sklep	sklípek		vnouče	vnoučátko
		vřed	vřídek	o-ů	zrcadlo	zrcátko
		kámen	kamínek		olovo	olůvko
		pramen	pramínek		slovo	slůvko
		stupeň	stupínek	u-ou	ucho	ouško
		list	lístek		but does not lengthen	
		medvěd	medvídek	i-i	pivo	pívkó
		zvěř		o-o	oko	očko
		čert				
		kněz		-ka		
	o-ů	krok	krůček	i-í	kniha	knížka
		potok	potůček		nosidla	nosítka
		most	můstek	ø-é	větev	větévka
		roh	růžek		jiskra	jiskérka
		kozel		e-í	klec	klíčka
		slon			střecha	stříška
		lenoch	lenůšek		postel	postýlka
	ø-é	vítr	větérek	a-á	vrata	vrátko
	i-í	žid			but shortens, cf. (87)	
		kožich	kožíšek	á-a	brána	branka
		vich	víšek			

(103)	noun	diminutive	jung individual	noun	diminutive
y-ý	pakatel	pakatýlek		jáma	jamka
u-ou	dub	doubek		sláma	slamka
	zub	zoubek		ou-u moucha	muška
	kus	kousek		í-i mísa	miska
	vnuk	vnouček	vnouče	lípa	lipka
	husa	housek	house		but does not shorten
	holub	holoubek	holubě	ou-ou mouka	moučka
	kruh	kroužek			but does not lengthen
	pruh	proužek		y-y ryba	rybka
	suh	souček		myš	myška
	vrub	vroubek		e-e včela	včelka
o-ou	běloch	běloušek		u-u ruka	ručka
	černoch	černoušek		o-o noha	nožka
	staroch	staroušek		ø-e ovce	ovečka
	tlust'och	tlust'oušek		-ík	
	but			e-e červ	červík
	kur, kura		kuře	u-u muž	mužík
	but			o-o nos	nosík
o-o	bor	borek		e-ø pes	psík
	strom	stromek			and shortens, cf. Erreur !
					Source du renvoi introuvable.
á-á	zvon	zvonek		í-ě vítr	větrík
	ráz	rázek		ů-o kůl	kolík
	trám	trámek		kůň	koník
	sál	sálek		nůž	nožík
	vál	válek		vůz	vozík
ý – ý	mlýn	mlýnek			
í-í	vích	víšek			
	díl	dílek			
é-í	chlév	chlívek			
ou-ou	sloup	sloupek			
ů-ů	bůh	bůžek			
-ec	myslivec	mysliveček			
	stařec	stařeček			

(104) tentative generalisation

- complementary distribution of root-length and the amount of suffixal quantity
root	suffix	case marker	
VV	-ek	-ø masc	dub – doubek
	-ek	-o neuter	dřevo – dřívko
	-ek	-a fem	kniha – knížka
V	-ík	-ø masc	muž – mužík
- ==> the item [V + diminutive suffix] must weigh exactly three morae.
"V" may be

4. třída: -it			5. třída: -at						
ý-y	mýlit	myl	á-a	chválit	chval	á-a	vázat	važ	
	chýlit	chyl		bránit	braň		tázat	taž	
í-i	vysmýčit	vysmyč	dávat	neudav se	kázat	kaž	í-i	lázat	laž
	zvýšit	zvyš	chránit	chraň	plakat	neplač			
	bílit	obil	krátit	krat'	psát	piš			
	cílit	cil	vymlátit	vymlat'	mazat	maž			
	cítit	cit'	pálit	pal	lízat	liž			
	vzkřísit	vzkřis	prášit	nepraš	but	tábořit		táboř	
	vyličít	vylič	ráčit	rač		chlácholit		chláchol	
	mínit	vymiň	trápit	netrap					
	mířit	miř	vážit	važ					
	nížít	sniž	vrátit	vrat'					
popílit si	popil si	zářit	zař						
vzpřímit	vzpřim	hlásit	hlas						
řídít	řid'	ou-u	bloudit	blud'					
slíbit	slib	bouřit	buř						
šířit	šiř	brousit	brus						
toztřísit	roztříšt'	prodloužit	prodluž						
vtípít se	vtip se	kouřit	kuř						
blížít	bliž	kroutit	krut'						
í-ě/i	tížít	zatěž	mhouřit	zamhuř					
	pospíšit	pospěš	rdousit	zardus					
	navštívít	naštěv, naštiv	rmoutit	rmut'					
	uspíšit	uspiš	soudit	sud'					
	svítit	svit'	troubit	zatrub					
	mísit	vyměš, vymis	trousit	netrus					
	vštípít	vštěp, vštíp	soužit	suž					
	nítit	roznět', roznit'	koupit	kup					
		ú-u	rozpúlit	rozpul					

12.18. traces of shortening in the žena-declension: kráva vs. kravám, kravami

(107) NOMsg VV vs. INSTRsg, GENpl, DATpl, LOCpl, INSTRpl V Tr1481

NOM sg	INSTR sg	GEN pl	DAT pl	LOC pl	INST pl
žen-a	žen-ou	žen	žen-ám	žen-ách	žen-ami
but					
báb-a	báb-ou	bab	báb-ám	báb-ách	báb-ami
blán-a	blan-ou	blan	blan-ám	blan-ách	blan-ami
čár-a	čar-ou	čar	čar-ám		
kráv-a	krav-ou, kráv-ou	krav	krav-ám	krav-ách	krav-ami
dír-a	děr-ou, dír-ou	děr	děr-ám	děr-ách	děr-ami
hlín-a	hlin-ou, hlín-ou	hlin	hlín-ám, hlin-ám	hlin-ách	hlin-ami

(108) all nouns with a long root-vowel of the žena declension follow this pattern.

But:

- a. if long and short forms coexist, the short is always archaic: víra-věrou, vláha-vlahou.
- b. first names do not alternate: Bára, Háta, Jára, Lída, Míla, Mína, Réza, Tóna.
- c. loans do not alternate: Čína, Jáva.
- d. very frequent nouns do not alternate:
  - á-á kára, káva, láva, máta, št'áva, máry, páka, škvára, tára, váza, žáha
  - í-í třída, křída, bříza, křída, líha, lícha, líska, mícha, míza, síra, svída, tíha, třída, tříska
  - ů-ů hrůza, půda, chůda, chůva, můra, stvůra, šňůra, zrůda, odrůda
  - ou-ou coura, šmouha, touha, vzpoura
- e. radical é, ó, ý do not alternate
  - é-é céva, réva, scéna
  - ó-ó póza
  - ý-ý dýha, dýka, kýta, rýha, rýma
- f. with various alternations of the kind shown (every noun has an idiosyncratic behaviour):
  - á-a dráha, hádka, kráva, láska, páska, rána, skála, Šárka, tráva, žába, bába, blána, brána, čára, dáma, dláha, chvála, jáma, kláda, pára, sláma, váha, vláha, vrána
  - í-i/ě mísa, víra, žíla, bída, díra, hlína, hlíza, jíva, lípa, míra, síla, slíva, víla
  - ou-u moucha, louka, bouda, houba, hrouda, kroupa, smlouva, strouha, trouba
  - ů-o fůra, kůra

(109) generalisation

- a. the item [root+case-marker] must not exceed 3 morae.
- b. $\sqrt{VV}... - 2\mu \longrightarrow \sqrt{V} - 2\mu$ kráva – krav-ám
– krav-ami
 $\sqrt{V}... - 2\mu \longrightarrow \sqrt{V} - 2\mu$ žena – žen-ám
- c. people thought that these alternations are due to a prohibition of two long vowels in a row, in the style of the Slovak Rhythmic Law. Shortening in INST pl –ami remained mysterious. The correct generalisation is "the root shortens iff the case-marker weighs two morae", i.e. either hosts one long or two short vowels.

12.19. vowel-final prefixes

(110) alternations in prefixes, cf. independent handout

prefix	VV	V		
o-	ú-tes	o-tesat	cliff, reef	cut
do-	dů-kaz	do-kázat	proof	prove
po-	pů-hon	po-hnat	writ of summons	sue, prosecute
pro-	prů-jezd	pro-jezdit	passage (while driving)	drive through
při-	při-sada	při-sadit	ingredient	adjoin
za-	zá-pad	za-padnout	West	fall
na-	ná-nos	na-nosit	alluvial deposits	wash ashore, compile
vy-	vý-plata	vy-platit	salary	pay

12.20. agentives in -č

(111) verb VV vs. agentive noun -č V

TrI203: only plurisyllabic verbs shorten, TrI304

VV	V	VV	VV	V	V
hádat	hadač	hrát	hráč	orat	orač
prodávat	prodavač	prát	práč	dohazovat	dohazovač
vázat	vazač	rvát	rváč	vrhat	vrhač
pálit	palič	štvát	štváč	nosit	nosič
sázet	sazeč	dřít	dříč	hasit	hasič
natírat	natěrač	chtít	chtíč	holit	holič
bouřit	buřič		dráč	rodit	rodič
soudit	sudič			topit	topič
pokrývat	pokryvač			vařit	vařič
pomáhat	pomahač			volit	volič
poslouchat	posluchač			stavět	stavěč
vydírat	vyděrač				
vykládat	vykladač				
řídit	řidič				
roznášet	roznašeč				
but		but		but	
hlídat	hlídač	mlít	mleč	sekat	sekáč

(112) ==> the portion [root + V_{them}] of agentive nouns in -č must weigh exactly 2 morae.

/root/	[root]	thematic vowel	agentive	morae		
VV	V	-i-	-č	2	pálit	palič
VV	V	-a-	-č	2	vázat	vazič
VV	V	-e-	-č	2	sázet	sazeč
∅	∅	-VV-	-č	2	hrát	hráč
V	V	-a-	-č	2	orat	orač
V	V	-i-	-č	2	hasit	hasič
V	V	-ě-	-č	2	stavět	stavěč

12.21. agentives in -tel

(113) verb VV vs. agentive noun –tel V

TrI203: only plurisyllabic verbs shorten, TrI304

VV	V	V	V	V	V
kárat	karatel	jednat	jednatel	učít	učitel
kázat	kazatel	budit	buditel	volit	volitel
tázat	tazatel	činit	činitel	živit	živitel
ctít	ctitel	hostit	hostitel	držet	držitel
křtít	křtitel	myslet	myslitel	stavit	stavitel
hlásat	hlasatel	ničit	ničitel	velet	velitel
obývat	obyvatel	nosit	nositel	?	majitel
odbírat	odběratel	spasit	spasitel	jmenovat	jmenovatel
sbírat	sběratel	spisovat	spisovatel	dělit	dělitel
znát	znatel	stvořit	stvořitel	násobit	násobitel
řídít	ředitel				
vydávat	vydavatel				
dohlížet	dohlížitel				
pokoušet	pokusitel				
čítat	čítatel				
zřít	zřetel				
vykonávat	vykonavatel				

(114) ==> the portion [root + suffix] of agentive nouns in –tel must not exceed 3 morae.

/root/	[root]	thematic vowel	agentive	morae		
VV	V	-i-	-tel	3	řídít	ředitel
VV	V	-a-	-tel	3	kázat	kazatel
∅	∅	-i-	-tel	2	ctít	ctitel
				2	zřít	zřetel
				2	křtít	křtitel
V	V	-a-	-tel	3	jednat	jednatel
V	V	-i-	-tel	3	budit	buditel

==> the agentive –tel does not count vowels, but Nuclei: cøt-i-tel = 3μ, not 2μ.

12.22. summary length-alternations

(115)	Signifié	conditioned by			example
		templatic weight (firm)	templatic weight (suspected)	other	
12.4.	infinitives	$[(\text{pref})+\sqrt{+V\text{th}}]=2\mu$			znát – znal
12.5.	comparative adj. –ší	$[\sqrt{+suff}]=3\mu$			krátký – kratší
12.6.	comparative adv. –ě	$[\sqrt{+suff}]=3\mu$			drahy – dráže řád – raději
12.11.	iteratives	$[\sqrt{+V\text{th}}]=3\mu$			sadit – sázet chválit – -chvalovat patřit – patřovat
12.14.	diminutives	$[\sqrt{+suff}]=3\mu$			vlak – vláček muž – mužík
12.17.	Rhythmic Law	$[\sqrt{+suff}]=3\mu$			blána – blanám – blanách
12.9.	"collective" –í		$[\sqrt{+suff}]=4\mu$		dub – doubí rákos – rákosí
12.18.	V-final prefixes	$[\text{pref}+\sqrt{+}]=3\mu$		verb = V deverbal = V denominal = VV	zá-pad – za-padnout za-táčka – zá-točka
12.19.	agentive –č	$[\sqrt{+V\text{th}}]=2\mu$			pálit – palič hrát – hrač holit – holič
12.20.	agentive –tel	$[\sqrt{+suff}]=3\mu$			obývat – obyvatel
12.7.	short adj.		$\sqrt{+}=\text{min. } 2\mu$		zdravý – zdráv
12.8.	"property of" –í		$[\sqrt{+suff}]=3\mu$		pták – ptačí
12.15.	adj. –ový		$[\sqrt{+suff}]=\text{max } 4\mu$		mák – makový
12.10.	nouns in –a, –o			closed syllable shortening	kráva – krav – kravka
12.16.	imperatives			closed syllable shortening (?)	cítit – cit'
12.12.	masculines ů – o			o → oo / _C+voice#	kůň – koně – koňský
12.13.	other masculines			idem (?)	sníh – sněhu -sněžný

13. vocalisation of prepositions

(116) synchronic situation

- a. no vocalisation of V-final prepositions occurs
do + noun, never *doe + noun.
- b. no vocalisation occurs if the following noun is vowel-initial:
s olejem, *se olejem
- c. whatever the number of consonants the noun begins with,
if the last consonant of the preposition and the first consonant of the noun are identical,
  1. if the body of the preposition is just **C(e)** = "neslabičné předpony", i.e. if the prepositions **k, v, s, z** are concerned, vocalisation is systematic:

ze země	ke kávě	ve vodě	se seznamem
*z země	*k kávě	*v vodě	*s seznamem

    - one single exception in the language: s sebou [sɛbɔw]
    - The voicing of the consonants does not matter:

ze seznamu	ke gastronomii	ve faxu	se zemí
*z seznamu	*k gastronomii	*v faxu	*s zemí
    - š,ž frequently behave like s,z: the prepositions s,z are vocalised before nouns beginning with š,ž, just like before those which are s,z-initial:

se šéfem	ze žaludku	coexist with
s šéfem	z žaludku	
  2. if the body of the preposition is larger than **C(e)**, vocalisation is exceptional and restricted to something that could be called idiomatic expressions:

před domem [předɔmem]
*přede domem
idiomatic: beze slov coexists with bez slov
but *přede slovy před slovy
- d. if the last consonant of the preposition and the first consonant of the noun are not identical
  1. if the noun begins with a single consonant, vocalisation never occurs:

v týdnu	k vodě	s Petrem etc.
---------	--------	---------------
  2. if the noun begins with more than one consonant
    - if the second consonant is syllabic, vocalisation never occurs, cf. (60)b1

z vlka	před vlkem	s krtem	bez krta
*ze vlka	*přede vlkem,	*se krtem	*beze krta
    - for a restricted set of items, essentially personal pronouns, vocalisation is systematic:

beze mě	přede mnou	beze všech
*bez mě	*před mnou	*bez všech.
    - vocalisation is optional in certain cases, important dialectal and idiolectal variation:

ve třídě	ke stromu	ke svému	coexist with
v třídě	k stromu	k svému	

- e. the preposition *k* is sometimes vocalised as *ku* if the following noun is
- labial-initial:
/k + p.../ → [ku p...]
ku Praze   ku příkladu   ku předu   ku podivu   ku pomoci
  - in stč, also if the following noun is velar-initial (e.g. Trávníček 1926:52, Liewehr 1933:136):
ku král'u   ku hněvu   ku knězu

- f. stč synchronic lengthening of vowel-initial nouns after neslabičné prepositions

/C + √VC.../ → [CVVC...]

stč	nč	stč noun	identification
k óku	k oku	oko	(Jid.) Komárek (1962:93)
v ópactví	v opactví	opat	(Hrad.) id.
z ootčě	z otce	otec	Liewehr (1933:140s)
k ótcu	k otci	otec	id.
z eegipta	z Egypta	egipt	id.
k aapoštolom	k apoštolům	apoštol	id.
s aapoštoly	s apoštoly	apoštol	id.
z auši	z uši	uši	id.
ka Agarovi	k Agarovi	Agar	id.
s uosmy	s osmi	osm	Gebauer (1896:357)
v uotczy	v otci	otec	id.

which is still visible in nč in case the forms have been lexicalised:

stč	nč	stč/ nč noun	Liewehr (1933:141)
v óbec	vůbec	obec	locality, common
v óči	vůči	oči	eye, prep. in regard of
v ókol	vůkol	okol	surroundings, prep. all around
z óstati	zůstat	ostat-ný	nč stay

(117) diachronic situation

(e.g. Komárek 1962:48,149s, Trávníček 1948:47, Trávníček 1935:49ss, Dostál 1967:175s, Gebauer 1894:158s, Lamprecht 1987:138)

the distribution of prepositional –e was much simpler in stč

- a. only neslabičné prepositions **z**, **s**, **k**, **v** may be vocalised.

Vocalisation occurs iff the following syllable contained a yer in psl, i.e.

stč Ce + √CCV iff stč √CCV < √CyerCV

stč se ptákem < sъ рѣтакѣмъ

stč ve d'ňe < vъ d'ňe

- b. in all other instances, namely in case the last consonant of the preposition and the first consonant of the noun were identical, no vocalisation occurred:

stč z země   k komu   s ženú   s skály   v vodě   v vajci

- c. hence, two diachronic processes have operated since stč times:

1. secondary vocalisation (since the 14th century according to Komárek 1962:48,149s)

— between identical consonants

stč	z země	k komu	s ženú	v vodě
nč	ze zemy	ke komu	se ženou	ve vodě

— stč v třídě

nč ve třídě

2. devocalisation before formerly yer-containing syllables

stč	se vdovú < vѣdov-	se ptákem < рѣтак-
nč	s vdovou	s ptákem

VI. Particular Analyses

- (118) involving theory
a. what is templaticity ?	independent handout: Bordeaux 00
b. theoretical devices	independent handout: Plovdiv 99
c. V – ø in general	id.
d. V – ø in C-final prefixes	independent handout: Warszawa 99
e. V – VV in V-final prefixes	independent handout: Leipzig 99
f. Vocative r – ř	
g. why Slavic does not react to the Strong Position. Or: the absence of Strong-Position-effects and the presence of #RT-clusters has a single cause: no "#".	independent handout on the Strong Position

1. r - ř

- (119) r – ř in masculine nouns

[r] in word-final position in the Nominative of masculine nouns alternates with [ř] in Vocative forms of the same words

NOMsg	VOCsg	
petr	petř-e	Peter
kmotr	kmotř-e	godfather
katr	katř-e	(iron) bars, prison
metr	metř-e	meter
kufr	kufř-e	suitcase
cvikr	cvikř-e	monocle
sachr	sachř-e	Sacher, kind of cake
kopr	kopř-e	dill
svetr	svetř-e	pullover
kapr	kapř-e	carp
mesr	mesř-e	character from Brecht's Beggar's opera

- (120) conditions on this alternation

- a. no alternation with [-Vr]-stems

NOMsg	VOCsg	
doktor	doktor-e	doctor
ponor	ponor-e	flotation line
mramor	mramor-e	marble
boxér	boxér-e	boxer
potěr	potěr-e	spawn
tatár	tatár-e	Tatar

- b. no alternation with non-palatal suffixes

NOMsg	GENsg	DATsg	
petr	petra	petr-ovi	Peter
kmotr	kmotra	kmotr-ovi	godfather
katr	katru	katr-u	(iron) bars
metr	metru	metr-u	meter
kufr	kufru	kufr-u	suitcase
cvikr	cvikru	cvikr-u	monocle
sachr	sachru	sachr-u	Sacher
mesr	mesra	mesr-ovi	character from Brecht's Beggar's opera

2. The representation of morphological information in Phonology

(121) occurring empirical situations (Scheer 2000)

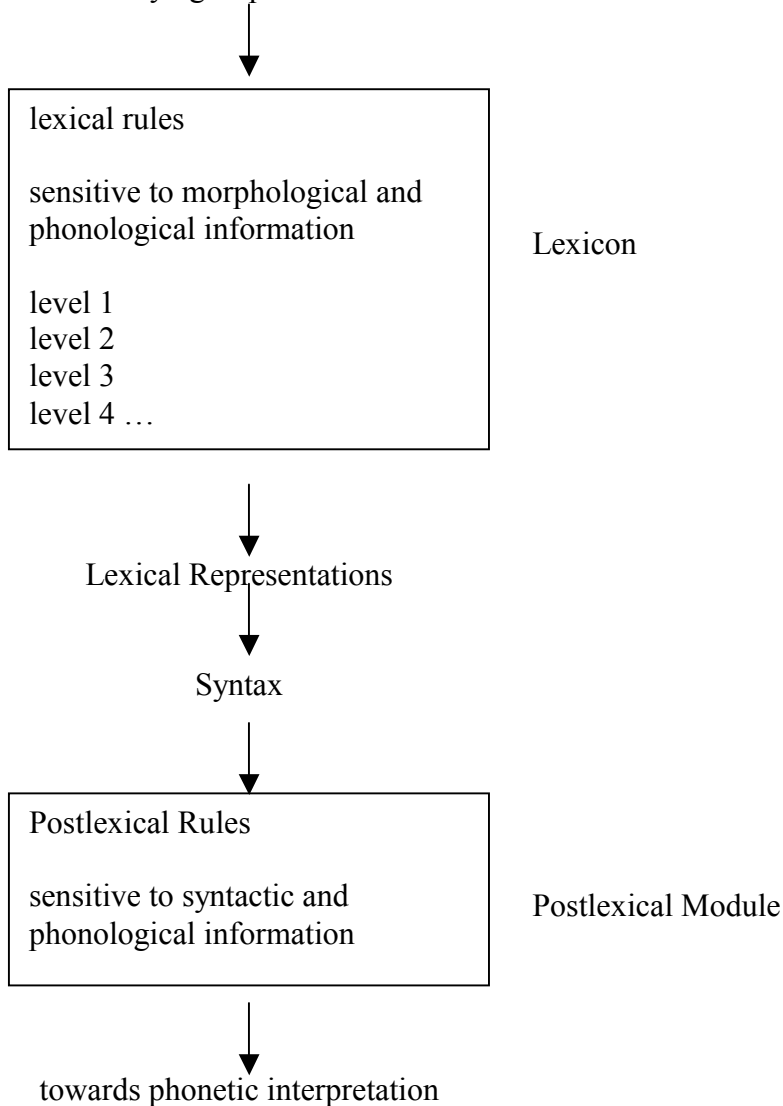
the concatenation of two morphemes M_1 and M_2 may

- a. block a phonological process that involves heteromorphemic segments and takes place in case these segments are monomorphemic, or belong to a different couple of morphemes.
- b. be a condition on the existence of a phonological process that involves heteromorphemic segments and does not take place in case these segments are monomorphemic, or belong to a different couple of morphemes.
- c. play no role in phonological matters: the string behaves as if there were no morphological boundary.

Implementations thereof

(122) Lexical Phonology

Underlying Representations

(123) Kaye (1995)

two morphemes M_1 et M_2 may combine in two different ways:

		number of morphological domains	
a.	[M1 M2]	one: [M ₁ M ₂]	non-analytic
b.	[[M1] M2]	two: [M ₁] and [[M ₁] M ₂]	} analytic
	[[M1] [M2]]	three: [M ₁], [M ₂] and [[M ₁] [M ₂]]	

(124) representational proposal

- a. "#", "+", "—" etc. are diacritics. At best, they enjoy the epistemological status of "I know that these objects are real, I don't know what they are made of. Until I know better, I have to name them in an arbitrary way." That is, they enjoy the status of variable for a linguistic reality that linguists do not understand: they are neither syntactic, nor morphological, nor phonological primes. Hence, every linguist should be eager to discover their real identity. Until this is achieved, phonological theory must work with aliens.
- b. Lexical Phonology has eliminated these diacritics from the theory, although this was not intended: diacritics are replaced by a procedural grammar, i.e. Lexical and Postlexical Module (but other diacritics remain, i.e. brackets).
- c. representational and non-procedural alternative:
  1. if phonology is sensitive to a morphological boundary, this boundary has been projected into phonology under a truly phonological identity. Proposal for the beginning of the word: #=CV.
  2. if morphology has no incidence on phonology, nothing has been projected.

(125) example: French gliding

$\sqrt{\dots i, u, y} + V \longrightarrow [\sqrt{\dots ij}, uw, yu V]$	vs.	$\dots i, u, y + \sqrt{V} \dots \longrightarrow [i, u, y + V]$
lier "tie"		bi-annuel [biannyel]
liais [lijɛ] "I tied"		anti-existential [ãntiɛgzistãsje]
lions [lijɔ̃] "we tie"		archi-ondulé [aχʃiɔ̃dyle]

lia [lija] "I tied" passé simple

- a. classical interpretation: "strong" vs. "weak" boundary.
- b. Lexical Phonology-interpretation: suffixes are concatenated before phonology operates, but prefixes are joined after phonology is performed.
- c. representational interpretation: morphology projects a CV between prefix and root, but does not project anything between root and suffix.

C	V	-	C	V
l	i		a	

lia [lija]

C	V	-C	V-	C	V	C	V
b	i			a	n	n	uel

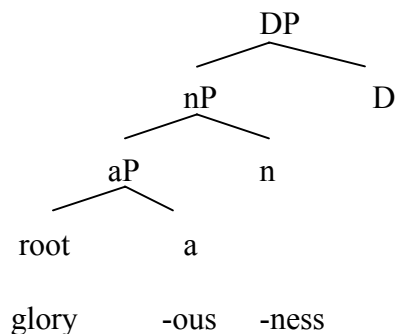
biannuel [bianyɛl]

- (126) how do we know whether a morphological boundary triggers or inhibits phonological processes?
- a. Lexical Phonology: we do not know.
  - b. representational: if morphological information is projected into phonology, phonology decides how this object must be interpreted.
    1. if the phonological process at hand is a place-demander, e.g. gemination, then the presence of an empty CV will trigger this process.
    2. if on the other hand the process takes place in intervocalic contexts only, as is the case in the French example above, the presence of an empty CV will inhibit this process.
  - c. ==> the representational alternative makes predictions that may be falsified where Lexical Phonology only records the facts observed.

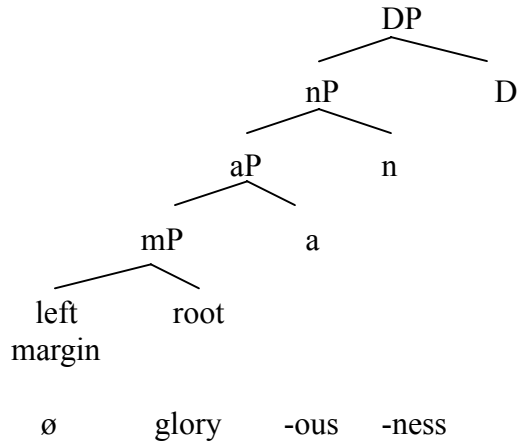
(127) summary of the three implementations

	Lexical Phonology	Kaye (1995)	representational
a morphological boundary blocks a phonological process	Lexical Module the phonological rule applies at level X, while the affixation of the relevant morphemes takes place at level X+n.	analytic domain not specified	presence of a CV the phonological process at stake needs adjacency
a morphological boundary triggers a phonological process	Lexical Module Derived Environment Effect the phonological rule is sensitive to bracketing and applies at level X. Affixation of the triggering morphemes takes place at level X+n, and Bracket Erasure is performed at the end of each level.	Analytic domain not specified	presence of CV the phonological process at stake needs extra skeletal space
a morphological boundary has no effect on phonology	Postlexical Module	non-analytic domain	absence of CV

(128) morphological representation of the DP in Distributed Morphology

(129) possible amendement thereof

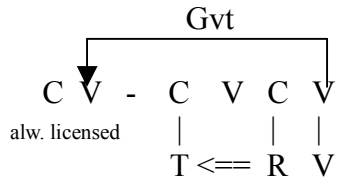

3. Why Slavic does not react to the Strong Position

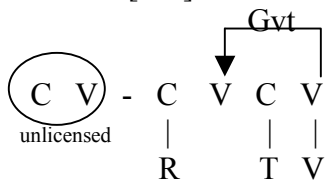
(130) two types of languages: (Scheer 2000)

1. of the German kind: only #TR occurs
  2. the Moroccan Arabic kind: both #TR and #RT occurs
- T=any obstruent, R=any sonorant
 Lowenstamm's (1999) interpretation

- a. German kind:
 the initial [CV] is always licensed, but present

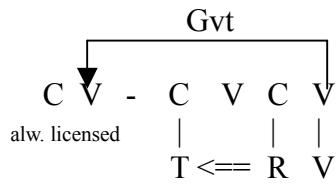

- b. Moroccan Arabic kind:
 the initial [CV] is not always licensed

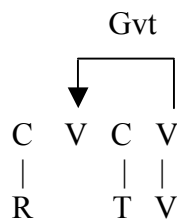

(131) my interpretation

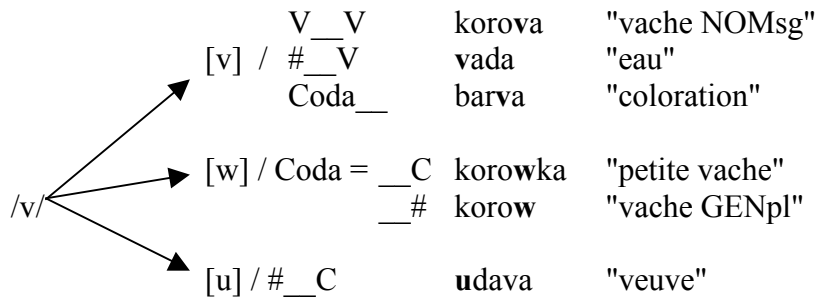
- a. German kind:
the initial [CV], which is the phonological representative of "#", is present

- b. Moroccan Arabic kind:
the initial [CV], which is the phonological representative of "#", is absent because it is unlicensed.

(132) Bielorrussian /v/

- (133) a. taja **w**dava   "cette veuve"
brat **u**davy   "le frère de la veuve"
b. taja **v**ada   "cette eau"
brat **v**ady   "le frère de l'eau"

(134) /v/ next to	word-internal	result		
word-boundary	/v/			
...C # __C	= #__C	[u]	brat u davy	= u dava
...C # __V	= Coda__	[v]	brat v ady	= barva
...V # __C	= Coda__	[w]	taja w davy	= korow, korowka
...V # __V	= V__V, #__V	[v]	taja v ada	= korova

(135) generalisation

- a. utterances are headed by a CV-unit.
b. within utterances, no CV-units are distributed.

<p>(136) /v/ following empty Nuclei</p>	<p>/v/ preceding empty Nuclei</p>
<p>/v/ with no adjacent empty Nucleus</p>	<p>/v/ within two empty Nuclei</p>

(137) analysis so far

- every orphan empty Nucleus (=ungoverend and not enclosed with an IG-domain) must receive a melodic identification.
- Bielorussian distributes a CV-unit at the beginning of utterances, and only in this location.
- identical sequences, whether word-internal or not, produce the same effect.

$\dots C \# \_ C = \# \_ C$
 $\dots C \# \_ V = \text{Coda} \_$
 $\dots V \# \_ C = \text{Coda}$
 $\dots V \# \_ V = V \_ V, \# \_ V$

(138) Bielorrussian: i-epenthesis

lew "lion NOMsg"
 ilva "lion GENsg"
 tam jość lew "il y a un lion là-bas"
 brat ilva "le frère du lion"
 malady lew "jeune lion"
 šastra lva "la sœur du lion"

(139) site of epenthesis in context	site of epenthesis in isolation	result
$\dots C \# \_ C = \# \_ C$	$\# \_ C$	epenthesis brat ilva = ilva
$\dots C \# \_ V = \text{Coda} \_$	$\text{Coda} \_$	no epenthesis tam jość lew = lew
$\dots V \# \_ C = \_$	$\_$	no epenthesis šastra lva = $\_$
$\dots V \# \_ V = \_$	$\_$	no epenthesis malady lew = $\_$

(140) summary

<p>empty site of epenthesis followed by a plain Nucleus</p>	<p>filled site of epenthesis followed by an empty Nucleus</p>
<p>filled site of epenthesis followed by a plain Nucleus</p>	<p>empty site of epenthesis followed by an empty Nucleus</p>

(141) one single parameter covers all empirical situations

- the initial [CV] is present in languages that admit only #TR-clusters.
- the initial [CV] is absent in languages that admit both #TR- and #RT-clusters.
- the impossibility for a language to tolerate #RT to the exclusion of #TR follows.

Moroccan Arabic

(142) diachronic situation

Classical Arabic	>	Moroccan Arabic
VV	>	V
V	>	schwa

schwas alternate with zero as usual

(143) hence: domino-alternations

- C₀C₁ C₂ - ø

k ø t i b - ø < katab-a "il a écrit" arabe

š ø v e c - ø "cordonnier NOMsg" tchèque
- C₀C₁C₂ - V

k i t ø b - u < katab-uu "ils ont écrit" arabe

š e v ø c - e "cordonnier GENsg" tchèque
- for all Arabic verbs in 3sg active perfective,

#C₁VC₂VC₃-u > #C₁C₂iC₃ Classical Arabic > Moroccan Arabic

(144) all logically possible combinations of #CC occur

#C ₁ C ₂	#C ₂ C ₁	
brid	rbiT	refroidir, lier
Drib	rDa	frapper, accepter
gliſ	lga	retirer, trouver
bka	kbir	pleurer, grandir
nzil	zna	descendre, commettre l'adultère
dna	ndim	s'approcher, regretter
bqa	qbil	rester, accepter

(145) Slavic

- a. do all logically possible #CC-clusters occur? Not at all.
- b. is the diachronic situation the same?
yes insofar as #RT < #RvT
no because only 2 out of 11 vowels became schwa and fell out: the yers
in Arabic, ALL short vowels became schwa and fell out
- c. generalisation holding for both slavic and Arabic:
  1. there were no #RT-clusters in the ancient languages
  2. all modern #RT-clusters are the result of a vowel-syncope
#RT < #RvT

(146) some examples

cf. the list of 47 Slavic roots in 14 Slavic languages, of which (147) is a summary

	Czech	Common Slavic	
NOMsg	GEN sg	(NOMsg)	
lev	lva	*lьvъ	lion
den	dne	*dьnъ	jour
sen	snu	*sьnъ	rêve
rez	rzi	*rьdja	rouille
ret	rtu	*rьtъ	lèvre
lež	lži	*lьg-	mensonge
lest	lsti	*lьstъ	ruse
mest (GENpl)	msta (NOMsg)	*mьt-тъ	vengeance

(147)	Common Slavic	#RT	gloss CS	modern example	)	Common Slavic	#RT	gloss CS	modern example
j	1 j-ъ-dO	jd	walk 1sg	tch jdu	l	26 lъb-	lb	skull	tch lbi (GENsg)
	2 jъgo	jh	yoke	tch jho		27 lъg-ati	lg	lie inf, 1sg	tch lhát
	3 jъm	jm	seize	tch jmout		28 lъg-	lg	light	tch lhostejný
	4 ъп-	jm	name	tch jméno		29 lъk	lk	mourn	tch lkát
	5 j-es-мъ	js	be 1sg	tch jsem		30 lъp-	lp	cling, stick	tch lpět
r	6 ŝtrъbъ	rb	fragment	s-cr rbina	31 lъsk-	ls	shine, twinkle	tch lštíti se	
	7 rъbadiga	rb	Herbaticum	cr rbadiga	32 lъstъ	ls	cunning, ruse	tch lsti (GENsg)	
	8 rъk	rc	say, imper 2sg	tch arch rci !	33 lъvъ	lv	lion GENsg	tch lva (GENsg)	
	9 uncertain	rč	hamster	s-cr rčak	34 slъz	lz	tear	pol lza	
	10 rъd	rd	go red, flush	tch rdít se	35 lъž-	lž	spoon	tch lžice	
	11 strъža	rd	core, essential	pol rdzeń	m	36 mъd-lъ	md	faint, weak	tch mdlý
	12 gъr(t)+dusi tí	rd	strangle, choke	tch rdousit		37 mъchъ	mch	moss	tch dial mšina
	13 rъdъky	rd	radish	s-cr rdakva		38 mъk	mk	sudden movement yielding an unforeseen result	pol mknąć
	14 rufijanъ	rf	procurer, pimp	sle rfjan		39 mъt-тъ	ms	revenge	tch msta
	15 rusъ	rs	yellow, blond	sle rsa	40 mъstъ	ms	must, fruit juice GENsg	tch arch mstu	
	16 rъta	rt	ice-skate	rus rta	41 mъtъ	mt	gym swing GENsg	tch arch mtu	
	17 rъtъtъ, rъtontъ	rt	quicksilver	tch rtut'	42 mъzda	mz	salary	tch mzda	
	18 rъtъ	rt	peak, point	tch rty (NOMpl)	43 mъzg-	mz	spoil	rus mzgnut'	
	19 rъvati	rv	tear, rip, snatch	tch rvát	44 mъša < lat	mš	mass	tch mše	
	20 rъjO	rv	dig	rva (GENsg)	missa				
	21 rjuti	řv	roar, scream	tch řvát	45 mъšica	mš	greenfly, aphid	tch mšice	
	22 rъžъ	rž	rye	tch rži	46 mъchelъ	mš	earnings, profit	rus mšelъ	
	23 rъzati	rž	neigh, whinny	tch ržát	47 mъg-	mg	fog	mhlavý	
	24 drъg-	rž	tremble	h-sor ržec					
	25 rěz-	rž	cut	pol ržnać					

(148) numeric situation

#RT	nb of roots coming from #RvT		uncertain origin
	< #RyerT	< #RvT	
#jC	4	1 (5 j-es-мъ)	1 (9 s-cr rčak)
#rC	15	4 (14 rufijanъ 15 rusъ 21 rjuti 25 rez)	
#lC	10	0	
#mC	12	0	
	41	5	

(149) if synchronic Slavic grammar does not impose any co-occurrence restriction on #CC-clusters, a prediction is made to the effect that #RT-sequences may freely enter the language. What could be the origin thereof? Some acronyms:

a.	ČVUT	České vysoké učení technické
b.	LFUK	Lékařská Fakulta University Karlova
c.	JČU	Jihočeská Univerzita
d.	JSA	Jazyk symbolických adres
e.	LFOP	Lidová Fronta pro Osvobození Palestiny
f.	LSU	Liberální Sociální Unie
g.	LŠU	Lidová Škola Umnění

Appendix – data-collection

1. vowel- zero alternations

(150)

list of items instantiating vowel-zero alternations that occur in various morphological locations

morph. identification	C_C-V	C_C-∅	C_C-CV	gloss
stem-internal				
-o neutr	clo, zlo, jho, sklo, dno, sto.			
-a fem	mzda, msta, tma, hra, kra, msta, mzda, tma, výzva.			
-∅ fem	peň, ves, veš, leb, lež, zed', leb, krev, veš, lest.			
-∅ masc	ocel, úhel, uhel, orel, uzel, zájem, den, sen, pes, ret, lev, šev, ocet, účet, čest, křest, len, mech, osel, uher.			
suffixal				
-b-a	hudba, léčba, lučba, skladba, hradba, sadba, chodba, sudba, malba, palba, šalba, střelba, dělba, kolba, holba, volba, hanba, klenba, honba, orba, tvorba, kresba, prosba, klatba, platba, svatba, četba, kletba, setba, modlitba, úlitba, ženitba, honitba, věštba, rytba, plavba, tavba, stavba, sazba, vazba, řezba, jizba, hrozba, dlažba, pažba, ražba, dražba, těžba, čižba, držba, tržba, služba, družba, kružba, tužba			
agentive, diminutive -ek masc	zoubek, háček, vláček, sáček, žáček, článek, dvorek, míček, pavouček, zadek, žaludek, volek, synek, kousek, majetek, můstek, ...			
-ka fem	studentka, myška, Fríska, Ruska, lyska, flaška, kráska, hláska, matka, poetka, Jitka, pilotka, kostka, turistka, buňka, severka, sýkorka, autorka, kůrka, šňůrka, členka, žloutenka, rtěnka, ...			
-ko neutr	ouško, bříško, rabátko, hrabátko, žabátko, zrcátko, kačátko, ptáčátko, vrabčátko, holátko, kozlátko, štěňátko, jehňátko, kachňátko, neviňátko, sypátko, kuřátko, zvířátko, prasátko, housátko, děťátko, kvítko, kopýtko, lůžko			
-eň masc < psl *-ън- jъ	učeň, oheň, stupeň, sršeň, vezeň,			
-eň fem < psl *-ънја > stč -ně	hlaveň, pochodeň, povodeň, prácheň, vráteň, výheň, višeň, třešeň, Vídeň, to be classified, analogical activity between both feminine suffixes: líheň, zeleň, holeň, tuleň, chlopeň, dřeň, dáseň, tráseň, jeseň, useň, vášeň, líšeň, Míšeň, míšeň, hrušeň, reveň, roveň, červeň, bázeň, kázeň, strázeň, sklizeň, přízeň ?, Plzeň, plzeň, trýzeň, žeň ?, stěžeň, rožeň, předprseň,			
-eň fem < psl *-нь > stč Cn	báseň, plíseň, píseň, tíseň, žizeň, lázeň,			
-ev fem	konev, mrkev, štoudev, láhev, korouhev, rakev, ředkev, vikev, krokev, církev, broskev, brukev, tykev, pánev, krev, ratev, větve, koroptev, plástev, ploutev, houžev			
-n-a	kavárna, nákupna, chleběrna, šroubárna, rybárna, výtopna, ledárna, vodárna, jízdárna, mmlékárna, pekárna, lékárna, tiskárna, tužkárna, ocelárna, herna, čistírna, ...			
masc. t-stem	loket, drobet, trochet, krapet, dehet, nehet, věchet			

morph. identification	C C-V	C C-ø	C C-CV	gloss
-d-l-o neuter	letadlo, zrcadlo, sedadlo, žahadlo, švihadlo, šplhadlo, kruhadlo, lákadlo, říkadlo, madlo, jímadlo, spínadlo, šlapadlo, čerpadlo, bradlo, hradlo, česadlo, pušťadlo, divadlo, prádlo, sádlo, sedlo, bidlo, mučidlo, dělidlo, lepidlo, plavidlo, pravidlo, jídlo, vozidlo, mýdlo			
-l-o neuter	teplo, draslo, máslo, heslo, řemeslo, křeslo, veslo, číslo, třísko, světlo, žezlo, kouzlo			
-el	popel, čepel, koupel, trupel, sysel, kotel, pytel, havel, větel, ortel,			
-m-o neuter	Znojmo, bělmo, jařmo, kouřmo, pižmo, křížmo, pásmo, písmo, pražmo			
-n-ý adj cf. (84)	nemocný			
-stv-o	ministerstvo, ptactvo, žactvo, měšťáctvo, jezdecktvo, střelectvo, kupectvo, herectvo, zvířectvo, letectvo, savectvo, úřednictvo, předsednictvo, dělnictvo, rolnictvo, lesnictvo, číšnictvo, četnictvo, voličstvo, hasičstvo, lod'stvo, včelstvo, občanstvo, svinstvo, lékařstvo, zednářstvo, mnišstvo, družstvo			
-sk-o	vojsko, štísko, cizozemsko, tuzemsko, loňsko, břísko, ouško			
-isk-o	zubisko, hradisko, hledisko, středisko, východisko, skalisko, rumisko, oranisko, spálenisko, kamenisko, pramenisko, semenisko, zboženisko, bahnisko, ohnisko, strnisko, chlapisko, psisko, vousisko, dobrotisko, čertisko, hrachovisko, mechovisko, rumovisko, stanovisko, křovisko, letovisko, pastvisko, názvisko, přízvisko, těžisko, ložisko, tělisko,			
-sko toponyms	Sasko, Alsasko, Chebsko, Srbsko, Kladsko, Švédsko, Holandsko, Burgundsko, Chodsko, Frísko, Malajsko, Savojsko, Portugalsko, Bengálsko, Somálsko, Španělsko, Mongolsko, Polsko, Tyrolsko, Vlámsko, Nizozemsko, Dánsko, Jordánsko, Toskánsko, Bádensko, Slovensko, Hesensko, Československo, Finsko, Lotrinsko, Valonsko, Japonsko, Laponsko, Estonsko, Grónsko, Rumunsko, Duryňsko, Lipsko, ...			
loans	hymna – hymen id. fiasko (?), firma, forma, Etna, flétna, algebra, zebra, katedra, karta, astra			

(151) alternating vs. non-alternating stems

CeC – CøC-V	masc.	ocel, úhel, uhel, orel, uzel, zájem, den, sen, pes, ret, lev, šev, ocet, účet, čest, křest, len, mech, osel, uher.
	fem.	hra, kra, krev, lež, zed', ves, veš, lest, msta, mzda, peň, tma, výzva, leb.
	neuter	dno, jho, sklo, clo, zlo, sto.
CeC – CeC-V	-b	heb, škleb, žleb, neb, hřeb
	-c	hec, kec, klec, plec, pec, sec, věc
	-č	heč, skeč, leč, kleč, meč, řeč, křeč, seč, zteč
	-d	jed, led, hled, sled, med, střed, vřed, sed
	-d'	oběd, děd, sled', šed', zed', měd', hněd', náповěd',
	-h	šleh, špeh, břeh, střeh, steh, žeh, běh
	-ch	cech, Čech, dech, lech, plech, slech, mech, pech, ořech, měch, pěch, věch
	-j	olej, rej, frej, děj
	-k	jek, flek, vlek, úlek, klek, šnek, brek, rek, špek, Řek, břek, skřek, sek, šek, útek, věk
	-l	účel, kel, chmel, tmel, pel, osel, posel, povel, žel, běl, měl
	-m	lem, sem, zem, džem
	-n	jen, len, člen, hlen, klen, plen, sten
	-ň	žeň
	-p	cep, čep, lep, klep, sklep, tep, step, štep
	-r	úder, uher, náběr, záměr, potěr
	-ř	keř, zděř, zvěř
	-s	hles, ples, dres, třes, vřes, běs, děs, směs, závěs, les
	-š	pleš
	-t	let, set, pět, štět, květ, svět
	-t'	plet', net', zet', obět', pamět'
	-v	jev, řev, název, oděv, zpěv
	-z	bez, fez, jez, nález, mez, rez, řez, dřez, výhřez, dčez, kněz
	-ž	než, rež, řež, věž

2. –í "property of animal or plant", "collective"

(152) shortening triggered by –í "property of animal or plant" / "collective"

noun	VV	adj.	V	noun	VV	adj.	V
bába		babí		drak		dračí	Drachen
bažant		bažantí	Fasan	dravec		dravčí	Raubtier
beránek		beránčí	beran	drozd		drozdí	Drossel
			Widder, beránek	habr		habří	Weiß- Hainbuche
			Lämmchen	had		hadí	Schlange
beran		beraní	Widder	havran		havraní	Rabe
blecha		bleší	Floh	hlemýžď'		hlemýžďí	Schnecke
bobr		bobří	Biber	hloží		hloží	Dorngebüsch subst., Hagedorn
Bůh		boží	Gott	holubice		holubičí	Taube
březí		březí	Tier: tragend, trächtig ??	holub		holubí	Taube
bula		buličí	Bulle, buličí oko: bot Rindsauge	housenka		housenčí	Raupe
bulík			Bulle, Dummkopf	?		hovězí	Rinder-
býk		býčí	Stier (Ochse)	hrabě		hraběcí	gräflich, Graf
čáp		čapí	Storch	hřibě		hřiběcí	Fohlen
čejka		čejčí	Kiebtz	hroch		hroší	Nilpferd
člověk		člověčí	Mensch	hrud'		hrudí	Bruststück subst., Brust anat.
daněk		daňčí	Damhirsch	husa		husí	Gans
dílek		dílčí	Teilstrich	jalovec		jalovčí	Wacholdersträucher, Wacholder
dívka		dívčí	Mädchen	javor		javoří	Ahornwald, Ahorn
dóže		dóžecí	Doge				

noun VV	adj. V		noun VV	adj. V	
jedličí	jedličí	Tannenreisig, Tanne	mlád	mlází	Jungwald; jung
jehlice	jehličí	Nadelreisig, Nadel (Baum),		mlíčí	
jehla		Nadel (général)	mravenec	mravenčí	Ameise
jehně	jehněcí, jehněčí	Lamm	můra	muří, můří	Nachtfalter
jepice	jepičí	vergänglich, ephemer; Eintagsfliege	moucha	muší	Fliege
jeřábí	jeřáb	Kranich	myš	myší	Maus
jestřábí	jestřáb	Habicht	netopýr	netopýří	Fledermaus
jeseter	jeseteří	Stör	?	ničí	
ještěrka	ještěřčí	Eidechse	obr	obří	Riese
jezevec	jezevčí	Dachs	okruh	okruží	Halskrause; Kreis
kajka	kajčí	Eiderente	olše	olšová, olší	Erlenbusch, Erle
kamzík	kamzičí	Gemse		ondatří	
kamzice			opice	opičí	Affe
kanár	kanáří	Kanarienvogel	ořecha	ořeší	Nuß
kanec	kančí	Eber	orel	orlí	Adler
kapr	kapří	Karpfen	osel	oslí	Esel
klest	klestí	Reisig; Reisig		osrdí	
klokoč	klokočí	keř s hrozny velkých bílých květů	racek	racčí	Möwe
kníže	knížecí	Fürst	ovce	ovčí	Schaf
kočka	kočičí	Katze	pán	paní	Herr
komár	komáří	Schnake		pápeří	
komora ?	komoří	Kammer	páv	paví	Pfau
kop	kopí	Lanze, Spieß; Stoß	pavouk	pavoučí	Spinne
kos	kosí	Amsel		pazdeří	
koucour	koucouří	Kater	paždě	paždí	Achsel
koza	kozí	Ziege	pera	peří	Feder
kozel	kozlí	Ziegenbock		podruží	
králík	králíčí	Kaninchen		příšeří	
křepelka	křepelčí	Wachtel	pes	psí	Hund
krkavec	krkavčí	Rabe	pštros	pštroší	Strauß
křovina	křoví	Gebüsch, Gestrüpp; Gebüsch	pstruh	pstruží	Forelle
krtek	krtčí	Maulwurf	pták	ptačí	Vogel
krysa	krysí	Ratte	pýr ??	pýří	Flaum, Milchbart; Quecke
kukačka	kukaččí	Kuckuck	rak	račí	Krebs
kuře	kuřecí, kuří	Huhn	rákos	rákosí	Schilfdickicht; Schilfrohr
				roští	
kvítek	kvítí	Blumen (collectif); Blümchen	rys	ryší	Luchs
labut'	labutí	Schwan	samec	samčí	Männchen
	ledví		samice	samičí	Weibchen
	leopardí		savec	savčí	Säugetier
	levhartí			secí	
liška	liščí		skřivánek	skřivánčí	Lerche
	listí		slavík	slavičí	Nachtigall
	losí		slepice	slepičí	Henne
	lovčí		sluka	slučí	Schnepfe
	lví		smír	smírčí	Versöhnung, Vergleich; Friedens-, Schieds-
lýko	lýčí	Bast; Bast (collectif)		smrči	
mamut	mamutí	Mammut	sobol	sobolí	Zobel
	maní			sojčí	
medvěd	medvědí	Bär	sokol	sokolí	Falke
	mělčí		socha	sousoší	Gruppe Statuen; Statue
mlád	mládí	Jugendzeit; jung	sova	soví	Eule

noun VV	adj. V		noun VV	adj. V	
	srnčí		veverka	veverčí	Eihhorn
	štičí		vevera ?	veveří	?
	stračí			vlaštovčí	
	strdí			vlčí	
	supí		vosa	vosí	Wespe
	svěží		vrabec	vrabčí	Spatz
sup	supí	Geier	vrána	vraní	Krähe
tele	telecí	Kalb		vrboví	
	tlící		vydra	vydrí	Fischotter
	třeci			výkupčí	
trpaslík	trpasličí	Zwerg	vyza	vyzí	Zo. Hausen
	trpčí		zebra	zebří	Zebra
	trubčí			zelí	
tygr	tygří	Tiger		želví	
	včelí		žirafa	žirafí	Giraffe
velbloud	velbloudí	Kamel	zubr	zubří	Bison
	veselí		zvíře	zvířecí	Tier

3. Polish ą – ę

(153) Polish ą – ę

alternating stems $\sqrt{CaC} - \sqrt{CeC-V}$: only $\sqrt{\dots C_{+voice}}$ K=Krystyna	non-alternating stems $\sqrt{CaC} - \sqrt{CaC-V}$: $\sqrt{CaC_{+voice}}$ = formerly alternating or recent loans $\sqrt{CaC_{-voice}}$
---	--

NOM	GEN		NOM	GEN	
błąd m	błądu	Fehler	bąk m	baka	Bremse (Fliege)
dąb	dębu	chêne	bioprad	bioprądu	
gałąź f	gałęzi	Zweig	brząz	brązu	
głąb m	głęba	Strunk, Klotz	brzdąc	brzdąca	
głąb f	głębi	- kraju Landesinnere	chrząszcz	chrząszcza	
gołąb m	gołębia	Taube	chrząszcz	chrząszcza	
jarząb m	jarzębia	Eberesche	ciąg	ciągu	
jastrząb m	jastrzębia	Habicht	cierniopląt	ciernioplątu ?	
kłąb m	kłębu	Knäuel, Knolle	czworokąt	czworokątu	
krąg m	kręgu	Ring, Kreis	daś	daśu	Grimasse, Schmollen
ksiądz	księdza	Priester	dogład	doglądu	
ląg m	K: lągu ?	Ausschlüpfen, Brut,			
	dico: lęgu	Brüten			
mąż	męża	époux	draż	drażu	
miłorząb	miłorzębu	?	dylaż	dylaża ?	
nadrząd	nadrzędu	?	dziwoląg	dziwoląga	
	nadrzędny	übergeordnet			
narząd m	K: narzędu	Organ	fosforobraz	fosforobrazu	
	dico: narzędu				
niedorąb	niedoreba	= rąb ?	gąszcz	gąszczu	Dickicht
pawąz	pawęza	?	gołowaś	gołowasa	
rąb m	rębu K: rąbu	(Hammer-) Finne	gorąc	gorąca	
rogoząb	rogozębu	?	grąd	grądu ?	
rząd	rzędu	rangée	kąt	kąta, -u	Winkel, Ecke
sosrąb	sosrębu	= rąb ?	ląd	lądu	Land
uprząz f	uprzęze	(Pferde-) Geschirr	miąsz	miąszu	
wąz m	węza	serpent	miesiąc	miesiąca	
wrąb m	wrębu	Einschnitt, Kerbe	mosiądz	mosiądza	
wyrąb m	wyrębu	Abholzung, Lichtung, Schneise	nierząd	nierządu	Unzucht, Prostitution
wyrwidąb	wyrwidęba	?	obląk	obląku	

NOM	GEN		NOM	GEN	
wzgląd m	względu	Rücksicht, Gunst	oczoplaş	oczoplaşu	
zaprząg m	zaprzęgu	Gespann (Pferde)	ogład	ogładu ?	
zasiąg m,	zasięgu	Reichweite	osąd	osądu	
zasięg					
ząb	zębu, -a	dent	osiąg	osiągu ?	
zrąb m	zrębu	Gebälk, Runpf	ośmiokąt	ośmiokąta	
zoładź f	zoładzi	Eichel	pająk	pająka	
			pałak	pałaka	
-C –voice			pał m	pałku, -a	Knospe
pać f	pećia ?	Pilgerfahrt	paś m	paśu ?	pouceau, hochrote Farbe
jednorącz	jednoręcza	? Einarm?	pieniąch	pieniącha	
dziesiąt	dziesięciu	?	pieniądz	pieniądza	
			pląs	pląsu	
			posąg	posągu	
			prąd	prądu	
			przekąs	przekąsa	
			pstrąg	pstrąga	
			rząd	rządu	gouvernement
			sąd m	sądu	Gericht
			sąg m	sąga, -u	Klafter (Holz)
			spąg	spągu ?	
			strąg	strąga	
			swąd	swąda	
			szeląg	szeląga	
			ściąg m	ściągu	Zuganker, Bundbalken
			świąd	świądu	
			trąd	trądu	
			tysiąc	tysiąca	
			uwiąd	uwiądu ?	
			wasąg	wasąga	
			wągr	wągra	
			wąs	wąsa	Schnurrbart
			wgląd	wglądu	
			wiąd	wiądu ?	
			wielbład	wielbłada	
			wstrząs	wstrząsu	
			zając	zająca	
			ziąb	ziąbu	
			dziewosłab	?	
			kabląk	?	
			krąp	?	
			opląt	?	
			wądół	?	
			wiąz	?	
			wrzeciądz	?	

4. Comparatives of adjectives and adverbs

KaII359, Bn130, TrI359

(154) adjectives comp. adj adverbs comp. adv

	CVC-n-ý CVC-ský CV(C-c)ký CVC-l-ý	-ěj-ší		
-ský	český	češtější	česky	češtěji
	dětinský	dětinštější		
	hrdinský	hrdinštější		
	lidský	lidštější		
	přátelský	přátelštější	přátelsky	přátelštěji
-cký	otrocký	otročtější		
	praktický	praktičtější	prakticky	praktičtěji
-ný	jasný	jasnější	jasně	jasněji
	silný	silnější	silně	silněji
	hodný	hodnější		
	pevný	pevnější		
	ranný	ranější		
	rovný	rovnější		
	schopný	schopnější		
	silný	silnější		
	věrný	věrnější		
	snadný	snadnější, kn snazší		
-lý	světlý	světlejší	světle	světleji
	teplý	teplejší	teple, teplo	tepleji
	obsahlý	obsahlejší		
	rychlý	rychlejší		
	světlý	světlejší		
	veselý	veselejší	vesele	veseleji
-lý	milý	milejší		
	smělý	smělejší		
	vřelý	vřelejší		
-ý	tupý	tupější		
	určitý	určitější	určitě	určitěji
	nový	novější		
	zdravý	zdravější		
	živý	živější		
	krutý	krutější		
	zarytý	zarytější		
	žlutý	žlutější		
	čistý	čištější, čistší		
	hrdý	hrdější		
	pitomý	pitomější		
	strmý	strmější		
	ubohý	ubožejší	ubože	ubožeji
-rý	bystrý	bystřejší		
	chytrý	chytřejší	chytře	chytřeji
	pestrý	pestřejší		
-í	cizí	cizejší		

(154)	adjectives	comp. adj	adverbs	comp. adv
-ní	jarní letní první přední	jarnější letnější prvnější přednější		
-ový	hladový	hladovější		
-ivý	palčivý	palčivější		
-avý	zvědavý	zvědavější		
	tmavý	tmavější, tmavší		
-itý	důležitý	důležitější		
	masitý	masitější		
-atý	bohatý	bohatější, bohatší		
	CVVC-ý not a lot, mostly in ou hloup-ý skoup-ý pouh-ý znám-ý přím-ý krás-n-ý moud-r-ý pát-ý devát-ý desát-ý stá-l-ý	CVVC-ej-ší hloupější skoupější známější krásnější moudřejší stálejší	 pouze přímo krásně moudře	 krásněji moudřeji
	CVVC-ý bílý	CVC-ej-ší shortening bělejší	bíle	
	CVC-ý drahý dlouhý (<дъл-гý) tichý hustý chudý mladý tvrďý (< mení) (malý) (brzý) (mnohý) (špatný, zlý) (< lepí) (dobrý) tuhý hluchý bledý hrubý	CVC-ší dražší delší tišší hustší chudší mladší tvrďší menší větší horší lepší tužší hlušší bledší hrubší	CVC-o CVC-ě draho, draze dlouze, dlouho ticho, tiše hustě chudě mladě tvrďě, tvrdo (málo) (brzy) (mnoho) (špatně, zle) (dobře) tuho, tuze hlucho, hluše bledě hrubě	dráže length déle length tíže, tišeji length houště, hustěji length (< stč chúze) chuději (< mláze) mlaději (< stč tvrze) tvrďěji méně dříve více hůře lépe tužeji hlušeji bleději hruběji

(154)	adjectives	comp. adj	adverbs	comp. adv
	slabý starý jistý suchý živý čistý tlustý jiný sprostý -atý bohatý -avý tmavý	slabší starší jistší, jistější sušší čistší, čistější tlustší jinší sprostší bohatší tmavší, tmavější	slabě staře jistě sucho, suše živo, živě čistě, čisto tlustě	slaběji stařeji jistěji sušeji živěji tlustěji
	CVC-n-ý snadný zadní	CVC-ší CVC-n-ěj-ší snazší, snadněji zazší kn, zadněji	CVC-n-o CVC-n-ě snadno, snadně zadně	CVVC-ě lengthening snáze, snadněji záze, zadněji
	CVC-ok-ý CVC-ek-ý hluboký široký vysoký daleký divoký	CVC-ší hlubší širší vyšší další divočejší, hapax	CVC-ok-o CVC-oc-e hluboko, hluboce široko, široce vysoko, vysoce daleko	CVVC-ěji CVVC-ě lengthening hlouběji šíře, šířeji výše dále
	CVVC-k-ý blízký úzký nízký krátký řidký	CVC-ší shortening bližší užší nižší kratší řidší radší	CVVC-k-o CVVC-c-e blízko, blízce úzko nízko, nízce krátka, krátce řidko řád	CVVC-ě blíže (< k adj bližší) úže, úžeji níže (< k adj nižší) (< stč kráce) kratčeji shortening + k řidčeji shortening + k raději kůže
	CVC-k-ý těžký velký hebký hezký lehký měkký mělký vlhký	CVC-č-í těžší větší hebčí hezčí lehčí měkčí mělčí, mělčejší vlhčí	CVC-c-e CVC-k-y CVC-k-o těžko, těžce hebce hezky lehce, lehko měkce, měkko vlhce	CVC-č-eji CVC-e lengthening tíže lengthening více lengthening hebčeji hezčeji lehčeji měkčeji vlhčeji

(154) adjectives	comp. adj	adverbs	comp. adv
tenký	tenčí, tenší	tence, tenko	tenčeji
trpký	trpčí, trpčejší	trpce	trpčeji
horký	horčejší, horčí		
hořký	hořčejší, hořčí		
sladký	sladší	sladce	sladčeji
čacký			
hladký	hladší		hladčeji
prudký	prudší	prudce, prudko	prudčeji
stydký			
křehký	křehčí	křehce	
křepký	křepčejší		
sypký			
saský			
vratký	vratší	vratce	vratčeji
břítký	břítčí	břítce	
plytký	plytčejší		
krotký	krotší, krotčejší	krotko	krotčeji
vazký			
slizký			
mrzký	mrzčejší	mrzce	mrzčeji
kluzký		kluzko	
(maloučkový)			
CVVC-n-ý	CVC-ší	CVVC-n-ě	CVVC-n-ě
krásný	shortening krasší kn, krašší kn, krásnější	krásně	krásněji

5. n-stems

(155) n-stems

masc n-stems kámen, den, hřeben, ječmen, kořen, křemen, plamen, pramen, prsten, drhlen, hlen, klen, křen, lupen, přeslen, přezmen, rmen, třmen, sten, kmen, řemen, leden, březem, dubem, srpem, červen, květem,

buben, jícen, lumen, pupen, čeřen, roven, blázen (?)

neuter n-stems rámě, břímě, plémě, símě, témě, jmě, písmě, slémě, výmě.

Abbreviations used

Bn	Bauernöppel et al. (1968)
Ka I	Kastler (1986)
Ka II	Kastler (1995)
Tr I,II	Trávníček (1948-49)
Če	Čechová (1996)
Pa	Palková (1997)
TrHist	Trávníček (1935)
Pan	Panzer (1991)
Ar	Arumaa (1964-85)

Ko Koschmieder (1979)
Ma Mazon (1952)
LŠB Lamprecht, Šlosar & Bauer (1986)

Literature

1. synchronic grammars

- Bauernöppel, Josef, Hermann Fritsch & Bernhard Bielefeld 1968. Kurze tschechische Sprachlehre. 7th edition. Berlin (Ost): Volk und Wissen.
- Čechová, Marie 1996. Čeština, řeč a jazyk. Praha: ISV.
- Grepl, Miroslav et al. 1995. Příruční mluvnice češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.
- Havránek, Bohuslav & Alois Jedliček 1988. Česká mluvnice. 6th edition Praha: SPN.
- Hlavsa, Zdeněk 1993. Pravidla českého pravopisu. Praha: Academia.
- Janda, Laura & Charles Townsend 2000. Czech. München: Lincom.
- Kastler, Claude 1986. La langue tchèque. Grammaire tchèque pratique et raisonnée. Paris: Ophrys.
- Kastler, Claude 1995. La langue tchèque. Grammaire tchèque pratique et raisonnée. Paris: Ophrys.
- Kučera, Henry 1961. The phonology of Czech. The Hague: Mouton.
- Kunz, Karl 1849 (?). Praktische Grammatik der Böhmisches Sprache. Kurzgefaßte theoretisch-praktische Anleitung, die Böhmisches Sprache in kürzester Zeit durch Selbstunterricht sich anzueignen. 9th edition Wien & Leipzig: Hartleben.
- Lyer, Stanislav 1934. Précis de Grammaire Tchèque. Paris: Didier.
- Mazon, André 1952. Grammaire de la langue tchèque. 3rd edition Paris: Institut d'Etudes Slaves.
- Palková, Zdena 1997. Fonetika a fonologie češtiny. Praha: Univerzita Karlova.
- Townsend, Charles 1990. A description of spoken Prague Czech. Columbus, Ohio: Slavica.
- Trávníček, František 1948-49. Mluvnice spisovné Češtiny. 2 vol. Praha: Melantrich.

2. diachronic grammars

2.1. comparative Slavic Grammar

- Koschmieder, Erwin 1958. Schwund und Vokalisation der Halbvokale im Ostslavischen. Die Welt der Slaven A.F.3, 124-137.
- Koschmieder, Erwin 1959. Die Palatalitätskorrelation im Slavischen. Zeitschrift für Slavische Philologie 27, 245-255.
- Koschmieder, Erwin 1979. Gesammelte Abhandlungen zur Phonetik, Phonologie und Morphologie der Slavischen Sprachen. Neuried.
- Nahtigal, Rajko 1961. Die Slavischen Sprachen. Abriß der vergleichenden Grammatik. Wiesbaden: Harroassowitz.
- Panzer, Baldur 1991. Die Slavischen Sprachen in Gegenwart und Geschichte. Sprachstrukturen und Verwandtschaft. Frankfurt/Main: Peter Lang.
- Trávníček, František 1923. K střídnicím za praslovanské [nosovky] e v českém jazyce. Brno: Filosofická Fakulta.
- Vaillant, André 1950-66. Grammaire comparée des langues slaves. 3 vol. Lyon & Paris: Institut d'Etudes Slaves.
- Vondrák, Wenzel 1906. Vergleichende Slavische Grammatik. Band I: Lautlehre und Stammbildungslehre. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

2.2. psl, stsl

- Arumaa, Peeter 1964. Urslavische Grammatik. Band I: Einleitung, Lautlehre. Heidelberg:

Carl Winter.

Arumaa, Peeter 1976. *Urslavische Grammatik. Band II: Konsonantismus.* Heidelberg: Carl Winter.

Arumaa, Peeter 1985. *Urslavische Grammatik. Band III: Formenlehre.* Heidelberg: Carl Winter.

Diels, Paul 1963. *Altkirchenslavische Grammatik.* Heidelberg: Carl Winter.

Lamprecht, Arnošt 1987. *Praslovanština.* Brno: Univerzita Purkyně.

Lunt, Horace 1981. *The progressive palatalization of Common Slavic.* Skopje: Macedonian Academy of Sciences and Art.

2.3. evolution of Czech

Dostál, Antonín 1967. *Historická mluvnice česká. Vol. II,2: Tvarosloví, časování.* Praha: SPN.

Gebauer, Jan 1870. *Příspěvek k historii českých samohlásek.* Praha: Museum království českého.

Gebauer, Jan 1894-1898. *Historická mluvnice jazyka českého. 3 vol.* Praha.

Hujer, Oldřich 1924. *Úvod do dějin jazyka českého. 2nd edition* Praha.

Komárek, Miroslav 1962. *Historická mluvnice Česká. Volume I: Hláskosloví. 3e édition* Praha: SPN.

Lamprecht, Arnošt 1968. *Vývoj fonologického systému českého jazyka.* Brno: Univerzita Purkyně.

Lamprecht, Arnošt, Dušan Šlosar & Jaroslav Bauer 1986. *Historická mluvnice Češtiny.* Praha: SPN.

Mann, Stuart 1977. *Czech historical grammar.* Hamburg: Buske.

Šafařík, Paul Josef 1867. *Elemente der altböhmischen Grammatik.* Prag: Tempsky.

Trávníček, František 1926. *Příspěvky k českému hláskosloví.* Brno.

Trávníček, František 1935. *Historická mluvnice Československá.* Praha: Melantrich.

Vážný, Václav 1963. *Historická mluvnice česká. Vol. II,2: Tvarosloví, Skloňování.* Praha: SPN.

3. Etymological dictionaries

Havlová, Eva & Adolf Erhart (ed) 1989. *Etymologický slovník jazyka staroslovenského. 1ère – 9e livraison A-obrěsti.* Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd/Akademie Věd České Republiky.

Havránek, Bohuslav et al. 1973. *Etymologický slovník slovanských jazyků. Slova gramatická a zájmena. Svazek 1: předložky, koncové partikule.* Praha: Academia.

Havránek, Bohuslav et al. 1980. *Etymologický slovník slovanských jazyků. Slova gramatická a zájmena. Svazek 2: spojky, částice, zájmena a zájmenná adverbia.* Praha: Academia.

Holub, Josef & František Kopečný 1952. *Etymologický slovník jazyka Českého.* Praha: Státní nakladatelství učebnic.

Holub, Josef & Stanislav Lyer 1978. *Stručný etymologický slovník jazyka českého.* Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství.

Machek, Václav 1957. *Etymologický slovník jazyka českého a slovenského.* Praha: Nakladatelství Československé Akademie Věd.

4. other dictionaries

Havránek, Bohuslav et al. 1989. *Slovník spisovného jazyka českého. 8 vol.* Praha: Academia.

Miklosich, Franz von 1886. *Etymologisches Wörterbuch der Slavischen Sprachen.* Reprint Amsterdam 1970: Philo Press.

Slavíčková, Eleonora 1975. *Retrográdní Morfematický Slovník Češtiny s připojenými*

inventárnými slovníky českých morfémů kořenových, prefixálních a sufixálních.
Praha: Academia.

5. genesis of aspect

Dostál, Antonín 1954. Studie o vidovém systému v staroslověně. Praha.

Kølln, Herman 1958. Die Entstehung des slavischen Verbalaspekts. Scando-Slavica 4, 308-313.

Kuryl'owicz, Jerzy 1929. La genèse d'aspects verbaux slaves. Prace Filologiczne 14, 644-657.

Němec, Igor 1958. Genese slovanského systému vidového. Praha.

Vaillant, André 1939. L'aspect verbal du slave commun, sa morphologisation. Revue des Etudes Slaves 19, 289-314.

van Wijk, N. 1929. Sur l'origine des aspects du verbe slave. Revue des Etudes Slaves 9, 237-252.

Lowenstamm, Jean 1999. The beginning of the word. Phonologica 1996, edited by John Rennison & Klaus Kühnhammer, 153-166. The Hague, Holland Academic Graphics.

Scheer, Tobias 2000. De la Localité, de la Morphologie et de la Phonologie en Phonologie. Habilitation, Université de Nice.